

Vuosikertomus

Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö sr.

2021

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö Itla edistää ja tukee lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja asemaa sekä hyvää tulevaisuutta. Rakennamme lapsimyönteistä Suomea tuottamalla ja jalostamalla tietoa ja innovaatioita sekä järjestämällä koulutusta päätöksenteon tueksi ja palveluiden kehittämiseksi. Itla on riippumaton sillanrakentaja tutkimuksen, käytännön ja päätöksenteon välillä.

Sisällys

5	Valtuuskunnan puheenjohtajalta: Tehdään lapset ja nuoret näkyväksi päätöksenteon kaikilla tasoilla
6	Miltä lasten, nuorten ja perheiden Suomi näytti vuonna 2021?
10	Vuoden kohokohtia
13	Itlan vuosi 2021
16	Toiminta
25	Hallinto
28	Varainhoito ja talous
30	Katsaus vuoteen 2022
32	Johtamiskoulutus kirkasti päämäärää omassa työssä
34	Hyvää työtä nuori – nuorten ajatuksia tulevaisuudesta ja työelämästä
35	Lapsuuden rakentajat haastekilpailun voitti StepApp-mobiilisovellus
36	Ilmiöpöydät poikivat keskusteluja perhetaustan vaikutuksista koulutuspolkuihin
38	Suhde luontoon edistää lasten hyvinvointia
41	Lasten ja perheiden psykososiaalisten palveluiden vaikuttavuudesta ei pystytty sanomaan juuri mitään
44	Näyttöön perustuvat menetelmät sote-johdon ja päättäjien työn tueksi
45	Kasvun tuki -aikakauslehti laajentaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia koskevaa tietopohjaa
47	Tase
48	Tuloslaskelma

Meidän aikuisten velvollisuus on suojella kasvavia lapsia varjoilta ja erilaisilta uhkakuvilta.

Mirka Soinikoski

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön
valtuuskunnan puheenjohtaja
kansanedustaja, erikoislääkäri

Valtuuskunnan puheenjohtajalta

Tehdään lapset ja nuoret näkyväksi päätöksenteon kaikilla tasoilla

TÄTÄ KIRJOITTAESSA Ukrainassa on sodittu kaksi kuukautta. Juuri kun lupaavasti alkoi näyttämään siltä, että koronapandemia hellittää otettaan ja valoa näkyy tunnelin päässä – sodan varjo levisi Euroopan ylle.

Meidän aikuisten velvollisuus on suojella kasvavia lapsia varjoilta ja erilaisilta uhkakuvilta. Meidän on vaalittava toivoa paremmasta tulevaisuudesta kaiken tämän keskellä. Vanhemmuuden tuki on entistä tärkeämpää ja siihen on turvattava riittävät resurssit. Lapsiperheköyhyyden torjuminen, perheiden palvelujen kynnyksen madaltaminen ja turvallisen lapsuuden rakentaminen on tärkeintä.

Lasten ja perheiden palveluista merkittävä osa siirtyy hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Neuvola, lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut sekä lastensuojelu ovat jatkossa hyvinvointialueen tehtäviä. Hyvinvointialueiden valtuustot tekevät päätökset siitä, miten nämä palvelut tuotetaan tulevaisuudessa.

Kansallinen lapsistrategia hyväksyttiin keväällä 2021 ja sen toimeenpano on käynnistynyt. Kunnissa ja hyvinvointialueilla on ensimmäistä kertaa

käytettävissään valtakunnallinen strategia, jonka avulla lapsen oikeuksien toteutumista voidaan viedä läpi kaikilla hallinnon tasoilla.

Päätöksenteossa on oltava vahva ymmärrys siitä, mikä osuus julkisista varoista käytetään lapsiin ja millaisia vaikutuksia niillä saadaan aikaan. On tärkeää, että lapsibudjetointi ja lapsivaikutusten arviointi otetaan osaksi hyvinvointialueiden toimintaa heti niiden perustamisesta alkaen. Meidän yhteinen tehtävämme on varmistaa, että lapset ja nuoret tehdään näkyväksi päätöksenteon kaikilla tasoilla.

Päätäjillä ja lapsiperhepalvelujen johtajilla on oltava viimeisin, näyttöön perustuva tieto käytös- sään, jotta oikea apu saavuttaa mahdollisimman monen lapsen, nuoren ja lapsiperheen Suomessa. Tiedolla johtaminen, palvelujen vaikuttavuuden mittaaminen ja lasten osallisuus tulee nostaa keskiöön.

Miltä lasten, nuorten ja perheiden Suomi näytti vuonna 2021?

VUONNA 2021 KORONAVIRUSPANDEMIA jatkui ja varjosti erityisesti lasten ja nuorten normaalia kasvua ja kehitystä. Lasten ja nuorten tulevaisuus huoletti eikä heitä haluttu 1990-luvun laman tavoin pandemian maksajiksi. Alati muuttuvat korona-rajoitukset loivat epävarmuutta lasten ja nuorten koulunkäyntiin ja harrastustoimintaan, jotka kuitenkin jatkuivat lähes normaalisti. Rajoitukset haastoivat useiden vanhempien ja sitä kautta perheiden taloudellista pärjäämistä.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos toteutti Kouluterveyskyselyn perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. vuosiluokan oppilaille sekä lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille 2021. Nämä Kouluterveyskyselyn tiedot ovat osa Itlan vuonna 2021 julkaisemaa sähköistä Itlastoa – lasten ja nuorten hyvinvoinnin tietopankkia. Itlastoon on koottu yhteen paikkaan pirstaloitunutta lapsipoliittista hyvinvointitietoa. Itlaston tavoitteena on tiedon kokoamisen lisäksi vastata kysymykseen, mi-

ten lapsemme voivat, ja helpottaa lapsipoliittisen tiedon etsimistä. Kansallisen tason Itlasto auttaa lasten ja nuorten hyvinvointitiedon tietoaukkojen, -piikkien ja -vinoumien tunnistamista.

Koska rekisteriviranomaisten tilasto- ja rekisteritiedot julkaistaan viiveellä, perustuu tämä tilannekatsaus lähinnä Kouluterveyskyselyn tietoihin. Katsaus on jaoteltu kuuden ulottuvuuden mukaan: 1) *kasvu- ja ympäristön turvallisuus*, 2) *materiaalinen elintaso*, 3) *valtion ja kuntien tarjoama suojelu ja tuki*, 4) *perhe, vapaa-aika ja osallisuus*, 5) *koulu ja oppiminen* ja 6) *terveys*. Jako ulottuvuuksiin perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2011 aloittamaan työhön lasten hyvinvoinnin kansallisista indikaattoreista ja lapsiasiavaltuutetun julkaisuun lasten hyvinvoinnin tilasta. Valitut indikaattorit ovat esimerkkejä ulottuvuuksien sisällöistä.

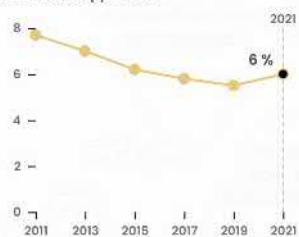
Lähteinä on käytetty

Aira T, Hämylä R, Kannas L, Aula M-K, Harju-Kivinen R (2014). Lasten hyvinvoinnin tila kansallisten indikaattoreiden kuvaamana. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2014:4. Kouluterveyskysely. Kouluterveyskyselyn tulokset. Haettu sivulta thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset Luettu 14.3.2022.
OKM (2011). Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit: Tavoitteena tietoon perustuva lapsipoliittikan johtaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:3.
Sotkanet. Tilastotietoja suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Haettu sivulta sotkanet.fi/sotkanet/fi/index Luettu 14.3.2022.
Kuvat: Itlasto.fi

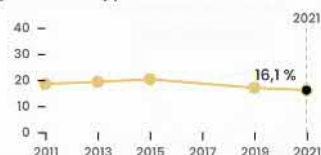
Kasvu ympäristön turvallisuus

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa
% 8. ja 9. luokan oppilaista

Kiusaaminen on arkea liian monelle lapselle ja nuorelle, vaikka kouluissa panostetaan kiusaamisen ehkäisyyn koko ajan enemmän. Vähintään kerran viikossa tapahtuvasta kiusaamisesta kertoi kuusi prosenttia, eli noin yksi 20:sta 8. ja 9. luokan oppilaista. Pitkällä aikavälillä koulukiusaamisen määrä on ollut pienessä laskussa.

Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana
% 8. ja 9. luokan oppilaista

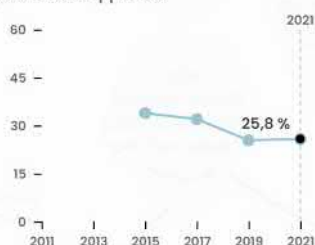

Fyysisellä uhalla tarkoitetaan varastamista tai sen yritystä, joko väkivaltaa käyttämällä tai sillä uhkaamalla. Lisäksi fyysinen uhka tarkoittaa kimpun käymistä tai sillä uhkaamista. Näitä asioita koki keskimäärin 16 prosenttia 8. ja 9. luokan oppilaista, eli joka 6. oppilas.

Kiusaamista on mahdollista ehkäistä tutkimusperustaisesti. Kasvun tuki -aika-kauslehden ensimmäisessä numerossa sekä Triangeli-podcastin ensimmäisessä jaksossa 2021 KiVa Koulu -kiusaamisen vastaisen toimenpideohjelman kehittäjä, professori Christina Salmivalli sekä rehtori Pentti Rautakoski ja opetusministeri Jussi Saramo nostivat esiin erityisesti tutkimusperustaisten ohjelmien valtakunnallisen implementoinnin ja sen tärkeyden.

Materiaalinen elintaso

Perheen koettu taloudellinen tilanne
kohtalainen tai sitä huonompi
% 8. ja 9. luokan oppilaista

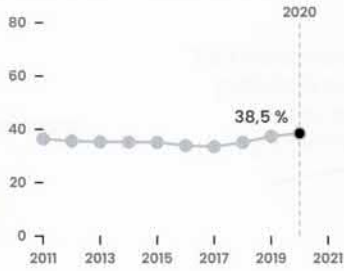
Kouluterveyskyselyssä 8. ja 9. luokan oppilailta kysyttiin sitä, miten he arvioivat perheensä taloudellisen tilanteen. Pojat arvioivat taloudellisen tilanteen hieman paremmaksi kuin tytöt, joista 29,3 prosenttia arvioi perheensä taloudellisen tilanteen joko kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi.

Suomessa 13 prosenttia lapsista elää pienituloisessa perheessä. Köyhyys haittaa lasten oikeuksien ja tarpeiden toteutumista. Itla käynnisti syksyllä 2021 kolmivuotisen tutkimus- ja kehittämishajelman, jonka tavoitteena on etsiä ratkaisuja lapsiperheköyhyyden poistamiseksi Suomesta. Samalta viivalta -ratkaisuja lapsiperheköyhyyteen -ohjelmalla on kolme keskeistä tavoitetta: Jäsentää ilmiötä ja sen taustatekijöitä, kartoittaa kansainvälisiä ja kansallisia toimia, joilla voidaan poistaa köyhyyttä tai vähentää sen kielteisiä vaikutuksia ja vahvistaa aihepiiriin tutkijoiden ja toimijoiden yhteistyötä. Ohjelma kytkeytyy sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseen.

samaltaviivalta.fi

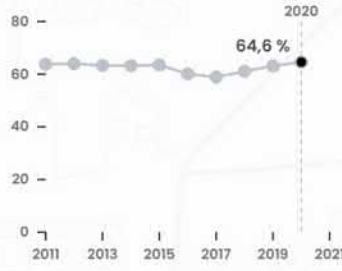
Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet

1 - 2-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet

3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä

Valtion ja kuntien tarjoama suojelu ja tuki

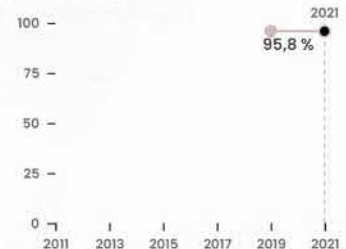
Varhaiskasvatukseen osallistuneiden 1-2- ja 3-5-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on kasvanut viime vuosina. Varhaiskasvatusverkon laajuuteen vaikuttaa tulevinä vuosina väestömuutos.

Väestömuutosta ja sen vaikutuksia varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen tutkitaan opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Muuttuva väestö -tutkimushankkeessa (2021-2023). Itla toteuttaa hanketta yhdessä Helsingin yliopiston ja MDI:n kanssa. Hanke tuottaa tietoa väestömuutosten vaikutuksista varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen järjestämiseen sekä palveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Tutkimuksessa nostetaan esiin väestökehityksen vaikutuksia eri puolilla Suomea ja tarkastellaan, miten lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteet ja lapsivaikeutusten arviointi otetaan huomioon palvelujen suunnittelussa niin varhaiskasvatuksessa kuin esi- ja perusopetuksessa.

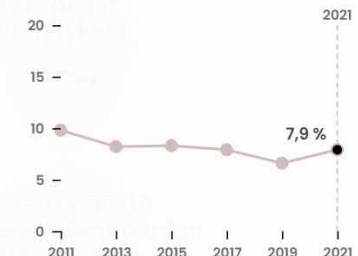
Perhe, vapaa-aika ja osallisuus

Lähes kaikki nuoret vastasivat harrastavansa jotain vähintään kerran viikossa. Harrastuksiin kuuluivat esimerkiksi liikunta, musiikki, näytteleminen, kirjojen lukeminen, askartelu, koodaaminen ja pelaaminen kännykällä. Noin kahdeksan prosenttia 8. ja 9. luokan oppilaista koki keskustelun vanhempien kanssa olevan vaikeaa. Nuorilta kysyttiin, "pystytkö keskustelemaan vanhempiesi kanssa omista asioistasi?"

Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa % 8. ja 9. luokan oppilaista

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa % 8. ja 9. luokan oppilaista

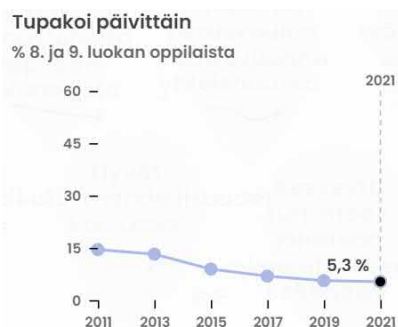
Yksi Itlan Alueellisen oppimisverkoston neljästä kokonaisuudesta - Toiminnalliset, osallisuuteen kutsuvat yhteisöt - kytkeytyy Harrastamisen Suomen mallin soveltamiseen. Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on, että lapsilla ja nuorilla on perhetaustaan ja asuinpaikkaan katsomatta mahdollisuus mieleiseen harrastukseen. Oppimisverkostossa mallia on kehitetty erityisesti Oulussa esimerkiksi pilotoimalla lasten omien kokemusten keräämistä ja rahoittamalla Järjestövarikko-toimintaa sekä väitöskirja-artikkelin muodossa, joka osoittaa, että sosiaalinen harrastus on yhteydessä hyvään mielenterveyteen pitkälle aikuisuuteen.

lapsuudenrakentajatversta.fi
harrastamisensuomenmalli.fi

Peruskoulun päättövuonna 2020 yhteys-
haussa jätti hakematta 0,5 prosenttia op-
pilaista. Tutkintoon johtavan koulutuksen
puolestaan keskeytti 1,6 prosenttia lukio-
laisista ja 8,8 prosenttia ammattikorke-
akoululaisista vuonna 2019.

Vuonna 2021 Itäla tutki koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten Vamos-palvelua. Vaikuttavuustutkimus osoitti, että Vamos on vaikuttava keino saada nuoret takaisin koulu- ja työpoluille. Vamos-nuoret siirtyivät useammin opiskelemaan kuin vastaavassa tilanteessa olevat nuoret ilman tukea. Tutkimus julkaistiin syyskuussa Itälan tutkimukset –julkaisusarjassa. Tutkimus palkittiin Vaikuttavuusseuran Yhteiskunnallisen vaikuttavuustekona.

Kouluterveyskyselyn vastauksissa nähtiin huomattavaa kasvua 8. ja 9. luokan oppilaiden ahdistuneisuudessa. Tämän indikaattorin kysymyksessä nuorilta kysytään, onko heitä vaivannut viimeisen kahden viikon aikana hermostuneisuuden, ahdistuneisuuden tai kireyden tunne, onko heidän ollut vaikea lopettaa huolehtimista tai onko heillä ollut vaikeuksia rentoutua tai pysyä paikallaan. Lisäksi kysyttiin siitä, ovatko nuoret kokeneet pelkoa siitä, että jotakin kauheaa saattaa tapahtua. Vastausvaihtoehdoiksi annettiin ei lainkaan, useana päivänä, suurimpana osana päivistä ja lähes joka päivä, minkä lisäksi vastausvaihtoehdot pisteytettiin arvolla 0–3. Indikaattorissa ovat mukana 10–21 pistettä saaneet vastaajat.

Koulu ja oppiminen

Terveys

Nuorten mielenterveyden ongelmat on tunnistettu, ja nuorten tukemista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa pidetään tärkeänä. Lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisestä peruspalveluissa ja vaikuttavuuden mittaamisesta keskustelivat Lapsuuden rakentajat podcastin 13. jaksossa ylläääkäri Outi Linnaranta Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta, apulaisprofessori Paulus Torkki Helsingin yliopistosta sekä kehitysjohtaja Petra Kouvonon Itlasta. Paitsi ongelmien tunnistamiseen myös suojaavien tekijöiden tunnistamiseen ja mittaamiseen tulisi kiinnittää huomiota. Positiivinen mielenterveys voi olla suojaava tekijä, mutta sille ei toistaiseksi vielä ole kuvaajaa.

itla.fi/vieraskyna
itla.fi/podcast

Vuoden kohokohtia

Vuosi käynnistyi Tutkitun tiedon teemavuoden merkeissä ja jatkui Itlan omilla tiedontuotanto- ja ohjelma-avauksilla. Yhteistyössä syntyivät tapahtumat hyvästä työstä ja tulevaisuudesta sekä lapsen oikeuksista ja luontosuhteesta.

Kasvun tuki -aikakauslehti tutkijoille, asiantuntijoille ja päättäjille

Lue lisää sivulta 45

TAMMI

HELMİ

MAALI

HUHTI

TOUKO

KESÄ

Tutkitun tiedon
teemavuosi
2021

**Itla mukana Tutkitun
tiedon teemavuodessa**

**Tutkimus: Lapset ja lasten
hyvinvointi eivät näy poliitikkojen
puheissa eivätkä puolueiden
vaaliohjelmissa**

**Yhteinen innovaatio- ja tutkimusrahasto
Tiina ja Antti Herlinin säätiön kanssa**

**Tutkimus: Nuorten maksuhäiriömerkintöjen
taustalla useita kuormittavia tekijöitä**

Miten lapsemme voivat? Itlastossa ajankohtaista tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista

Lue lisää sivulta 36

ÄÄNI21 – Lapsen oikeuksien foorumissa keskusteltiin luontosuhteesta

Lue lisää sivulta 38

HEINÄ

ELO

SYYS

LOKA

MARRAS

JOULU

Lapsuuden rakentajat verstaas – lasten, nuorten ja perheiden sujuvan arjen edistämisen tietopankki ja verkostomaisen työn tuki

Lapsuuden rakentajat podcastin toisella kaudella julkaistiin 12 jaksoa

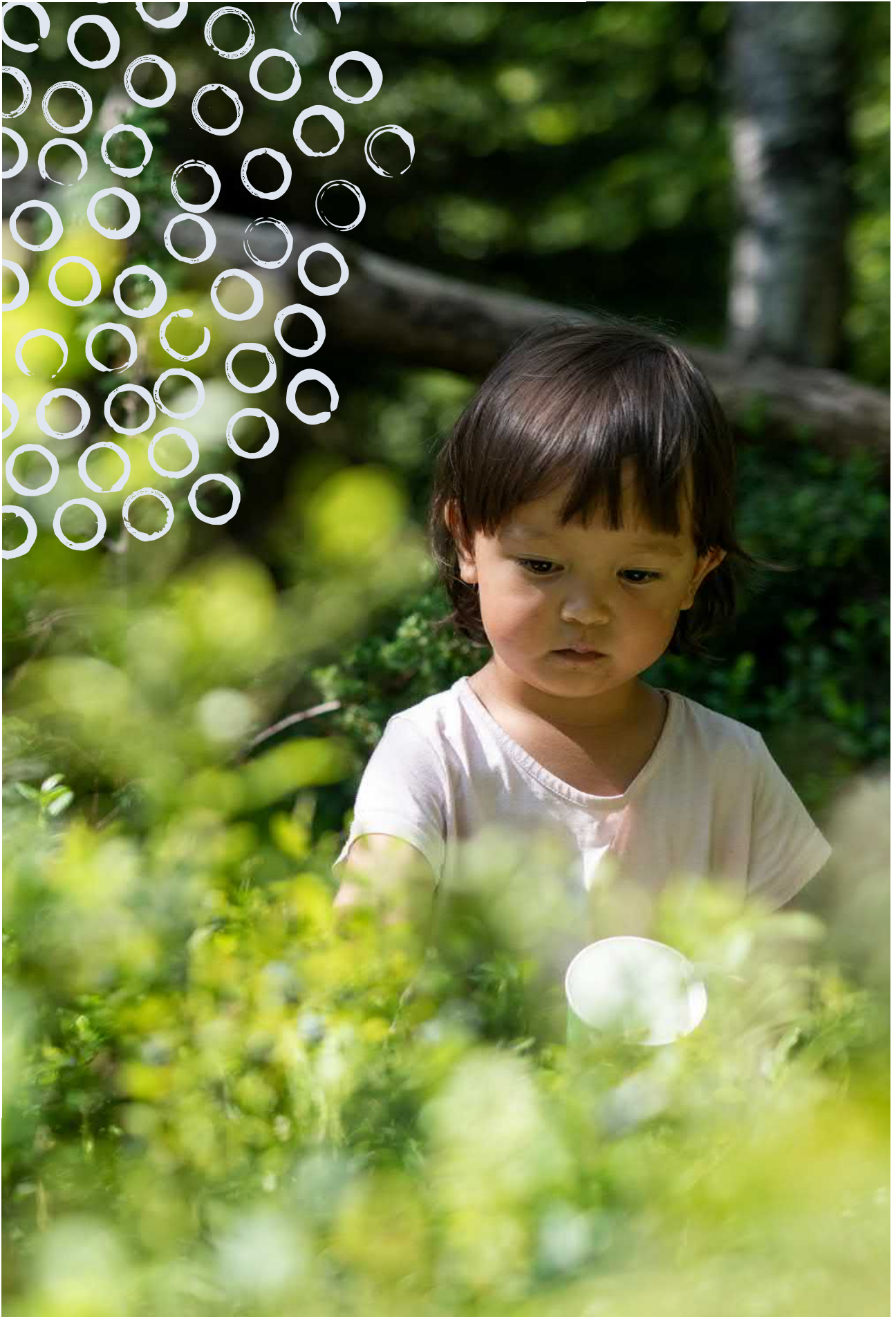

Kolmivuotinen tutkimus- ja kehittämisohjelma Samalta viivalta – ratkaisuja lapsiperheköyhyyteen

Hyvää työtä nuori – tapahtuman keskiössä nuoret ja heidän ajatuksensa tulevaisuudesta ja työelämästä

Lue lisää sivulta 34

Säätiö on saavuttanut luotettavan ja asiantuntevan toimijan aseman lasten hyvinvointiin liittyvässä tutkimustoiminnassa, mistä kertoo muun muassa se, että säätiötä pyydetään paljon mukaan erilaisiin konsortioihin.
- toimitusjohtaja, professori Petri Virtanen

Itlan vuosi

Itlan visio on tehdä Suomesta lapsille maailman paras paikka rakentamalla lapsimyönteistä yhteiskuntaa. Siitä hyötyvät noin miljoonan tällä hetkellä lapsuuttaan elävän lisäksi myös tulevat sukupolvet.

2021

LAPSIMYÖNTEISESSÄ YHTEISKUNNASSA lapsen etu huomioidaan kaikessa päätöksenteossa ja lapsen oikeudet toteutuvat jokaisen lapsen kohdalla. Suomessa vuoden 2021 alussa valmistunut kansallinen lapsistrategia ja sen toimeenpano-ohjelma ovat edistäneet YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettua. Itla on omalta osaltaan ollut mukana lapsistrategian rakentamisessa ja toimeenpanon edistämässä ja haluaa jatkossakin olla rakentamassa tulevaisuutta, jossa lasten oikeuksien huomioiminen ja lapsilähtöinen toiminta on päätöksenteon ja palvelutoiminnan valtavirtaa.

Itlan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

1. Suomessa asuvien lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja pärjäävyys vahvistuvat ja lapsilla on Suomessa hyvä tulevaisuus.
2. Yhteiskunnan lapsimyönteisyys edistyy – yhdenvertaisuus paranee ja lapsen oikeuksia kunnioitetaan entistä paremmin.
3. Lasten ja perheiden palvelujärjestelmä vastaa lasten ja perheiden palvelutarpeeseen yhteistyössä arjen kasvuympäristöjen ammattilaisten kanssa.

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen edellyttää, että lasten hyvinvoinnin ammattilaiset ja päätöksentekijät onnistuvat työssään. Itlan toiminnan ensisijaisena kohderyhmänä

ovatkin ammattilaiset ja päätöksentekijät, joiden tietopohjaan, työkäytäntöihin ja sektorit ylittävään yhteistyöhön vaikuttamalla voidaan parantaa olosuhteita, joissa lapset ja nuoret kasvavat ja joissa heitä koskevia päätöksiä tehdään ja palveluita suunnitellaan ja toteutetaan.

Vaikuttavuustavoitteiden toteutuessa

- lasten ja perheiden hyvinvointiongelmia ehkäistään ajoissa, jolloin lasten ja perheiden palvelujen painopiste siirtyy korjaavista ehkäiseviin palveluihin
- ammattilaisten osaamista tuetaan tutkimusperustaisesti
- lasten ja lapsiperheiden osallisuudelle annetaan tilaa paikallisissa yhteisöissä
- tietoisuus lasten hyvinvointiin vaikuttavista toimintamenetelmistä kasvaa ja kyky soveltaa vaikuttavia työmenetelmiä paranee
- lasten ja lapsiperheiden palvelujen johtaminen on ihmiskeskeistä ja palvelevaa
- lapsinäkökulma vahvistuu kaikilla julkisen politiikan lohkoilla
- tietoisuus lasten hyvinvoinnin tulevaisuuden haasteista ja mahdollisuuksista lisääntyy yhteiskunnassa.

Itlan vaikuttavuustavoitteet kohdistuvat yhteiskunnan kokoiseen muutokseen. Tällainen muutos tapahtuu

Itlan toiminnan edellytys on säätiön varallisuus ja sen hyvä hoito. Itlan toiminta rahoitetaan pääasiassa sijoitetun pääoman tuotolla. Itlan sijoitusvarallisuuden markkina-arvo oli vuoden 2021 lopussa 64,1 miljoonaa euroa. Itlan toteutunut budjetti 2021 oli 2,3 miljoonaa euroa. Itlan varainhoidon tarkoituksena on turvata säätiön sääntöjen mukainen toiminta nyt ja tulevaisuudessa.

pala kerrallaan, niin kuin vanha viisaus sanoo, mutta on ennen kaikkea valittava vaikuttavimmat palat.

Itlan toiminnassa keskitytään näyttöön perustuvaan hyvinvointitietoon, lasten ja perheiden palvelujen innovaatiotoimintaan ja lasten hyvinvointia edistävän johtamisosaaamisen kehittämiseen sekä viestintään. Lisäksi vuoden 2021 aikana Itlassa käynnistettiin lapsiperheköyhyyteen pureutuva tutkimus- ja kehittämisohjelma Samalta viivalta – ratkaisuja lapsiperheköyhyyteen.

”Itla tavoittelee muutosta juuri näiden toimintojen kautta, koska niillä voidaan vaikuttaa kriittisiksi tunnistettuihin kohtiin lasten, nuorten ja perheiden palveluissa sekä asemassa ja tulevaisuudessa suomalaisessa yhteiskunnassa”, kiteyttää Itlan toimitusjohtaja **Petri Virtanen**.

Tuotamme ja jalostamme tietoa palvelujen kehittämiseksi

Itlan kaiken tekemisen ytimessä on tutkittu tieto, jonka avulla voidaan vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Itla tekee tutkimusta sekä itse että yhteistyöhankkeissa muiden toimijoiden kanssa. Säätiö on myös lahjoittanut kolme professuuria suomalaisiin yliopistoihin. Ne kaikki liittyvät lasten hyvinvoinnin kannalta olennaisiin tutkimusteemoihin.

Arvioimme tutkimusperustaisesti niiden psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuutta, joilla lapsia ja lapsiperheitä voidaan auttaa palveluissa. Samalta

viivalta –ohjelmassa pureudumme lapsiperheköyhyyteen ilmiönä ja etsimme tutkimustietoon perustuvia uusia ratkaisuja köyhyyden vähentämiseksi.

Vuonna 2021 avasimme lasten ja nuorten hyvinvointitietopankki Itlaston ja lanseerasimme Kasvun tuki –aikakauslehden, joka pyrkii laajentamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia koskevaa tietopohjaa.

Kasvun tuen pohjoismaista yhteistyötä jatkettiin NordicDataPrev-verkostossa ja pohjoismaisessa The First 1 000 days in the Nordic Countries –hankkeessa.

”Säätiö on saavuttanut luotettavan ja asiantuntevan toimijan aseman lasten hyvinvointiin liittyvässä tutkimustoiminnassa, mistä kertoo muun muassa se, että säätiötä pyydetään paljon mukaan erilaisiin konsortioihin”, kertoo Virtanen.

Yksi vuonna 2021 käynnistyneistä tutkimushankkeista on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama tutkimus väestömuutosten vaikutuksista varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen. Tutkimushanke toteutetaan 2022–2024 yhteistyössä Helsingin yliopiston ja aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n kanssa.

Johtaminen lapsilähtöisyyden mahdollistajana

Edistämme muutosta järjestämällä sekä johtamiskoulutusta että koulutusta tutkimusperustaisten menetelmien käyttöönottoon ja juurruttamiseen.

Johdolla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon ja palveluihin, niin että niitä rakennetaan lasten, nuorten ja perheiden tarpeista käsin. Järjestämme lasten hyvinvoinnin palvelujen johtajille ja päätöksentekijöille pitkäkestoista johtamiskoulutusta, joka vahvistaa johtamiskyvykkyyttä, systeemistä toimijuutta sekä ihmiskeskeistä ja lapsilähtöistä johtamisfilosofiaa. Johtamisosaamisen tukeminen edesauttaa siirtymää sektorikohtaisesta toiminnasta kohti lapsilähtöisyyttä niin paikallisella, alueellisella kuin kansallisella tasolla.

Siltoja tutkimuksesta käytäntöön ja päätöksentekoon

Tutkimustiedon lisäksi tarvitaan vuoropuhelua tiedon ja sen hyödyntäjien välillä sekä käytännön kokeiluja. Vahvistamme lasten hyvinvointiin liittyvää oppimaan oppimista, yhteisövaikuttavuutta ja laajaa pärjäävyyslähtöistä arjen hyvinvointia.

Itlan ja Oulun yliopiston Lapsuuden rakentajat alueellinen oppimisverkosto tuo eri tahoja yhteen ja auttaa kehittämään palveluja paremmin yhteen toimiviksi. Alueellisen oppimisverkoston väestöpohjana on yli puoli miljoonaa ihmistä, joista lapsia on noin 100 000. Alueellisen oppiverkoston toiminta perustuu yhteisövaikuttamisen periaatteille (collective impact), joita Itla on aktiivisesti edistänyt Suomessa viime vuosina.

”Itlan, kuten monien muidenkin säätiöiden merkitys näkyy etenkin siinä, että ne pystyvät toimimaan sellaisen yhteistyön edistäjinä, mihin muilla toimijoilla ei välttämättä ole mahdollisuutta. Kompleksisissa kysymyksissä monialainen yhteistyö on usein onnistumisen edellytys”, Virtanen jatkaa.

Olemme tehneet yhteistyötä lapsistrategian toimeenpanon, mielenterveysstrategian, LAPE-ohjelman, lapsiasianeuvottelukunnan ja OECD Opsin (Observatory of Public Sector Innovation) kanssa. Itlan kansainvälistä toimintatapaa tuki hyvin myös vuoden 2021 aikana käynnistetty kolmihenkinen kansainvälisen asiantuntijajaneelin työ. Kansainvälistä yhteistyötä olemme jatkaneet muun muassa norjalaisen Tromssan yliopiston, kanadalaisen McMasters-yliopiston ja hollantilaisen Vrijen yliopiston kanssa. Lisäksi Itla on käynnistänyt yhteistyötä australialaisen Canberran yliopiston kanssa. Keväällä 2021 säätiö toteutti strategian puolivälitarkastelua varten sidosryhmäselvityksen. Selvityksen mukaan Itlan katsottiin useissa vastauksissa edustavan ”korkean profiilin” toimijaa sekä olevan arvokas yhteistyökumppani. Sillanrakentajuus ja yhteistyö ovat Itlalle tärkeitä periaatteita ja tavoitteita. Lapsimyönteisen yhteiskunnan rakentaminen onnistuu vain yhteistyöllä.

Toiminta

Lapsipolitiikan tieto – kohti vaikuttavaa toimintaa

Itlan lapsipolitiikan tieto -kokonaisuuden tarkoituksena on tutkimustietoa hyödyntämällä käyttää resursseja vaikuttavaan lasten ja nuorten hyvinvointia edistävään toimintaan.

Vuonna 2021 julkaisimme **Itlaston**, lasten ja nuorten hyvinvoinnin sähköisen tietopankin, johon kootaan lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavia kansallisia indikaattoreita. Itlaston tavoitteena on helpottaa lapsipoliittisen tiedon etsimistä ja lasten ja nuorten hyvinvointitiedon tietoaukkojen ja -viinonmien tunnistamista.

Kasvun tuen muodostavat kasvuntuki.fi-tietolähde ja Kasvun tuki -aikakauslehti. Kasvun tuessa arvioidaan psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuusnäyttöä ja edistetään vaikuttavien tutkimusperustaisten menetelmien käyttöönottoa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Kasvun tuki -tietolähteessä on 31 arvioitua menetelmää.

Kasvun tuki -arviointityötä on tehty alusta asti yhteistyössä pohjoismaisten vastaavien toimijoiden kanssa. Vuonna 2021 jatkettiin arviointijärjestelmän kehittämistä ja arviointikäsi kirjan uudistamista yhteistyössä norjalaisen Ungsinnin kanssa.

Vuonna 2021 lanseerattu Kasvun tuki -aikakauslehti on kaksi kertaa vuodessa verkossa ilmestyvä vertaisarvioitu tiedejulkaisu. Lehti laajentaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia koskevaa tietopohjaa ja edistää tutkimusperustaista päätök-

sentekoa ja ammattilaisten näyttöön perustuvaa toimintaa. Lehdessä julkaistaan vuodesta 2022 alkaen menetelmäarviointeja systemaattisina kat-sauksina.

Kasvun tuki -aikakauslehden Triangeli-keskustelussa ja -podcastissa tutkija, päättäjät ja ammattilainen kohtaavat saman teeman ympärillä. Vuoden 2021 teemat olivat koulukiusaamisen ehkäiseminen ja perustilimalli.

Implementointiosaaminen on oleellinen osa tutkimusnäyttöön perustuvien menetelmien käytön edistämistä. Implementoinnilla varmistetaan menetelmien käyttö kohderyhmiä hyödyttävällä tavalla. Itla järjestää koulutusta ja välittää tietoa kansainvälisistä tutkimusnäyttöön perustuvista implementoinnin työvälineistä Suomeen. Vuonna 2021 Itla käännäti Alankomaissa ja Isossa-Britanniassa validoidun Nomad-työvälineen suomeksi. Instrumentin validointityö Suomessa käynnistyy vuonna 2022. [Lue lisää sivulta 44](#)

Näyttöön perustuvien menetelmien implementoinnin kolmiomalli: Mallin on kehittänyt Turun yliopiston Lastenpsykiatrian tutkimuskeskus Voimaperheet-toimintamallin ja Ihmeelliset vuodet -menetelmän perustalle. Kolmiomalliin kuuluviin menetelmiin (Ihmeelliset vuodet -vanhempainryhmä ja -ryhmänhallintamenetelmä ammatikasvattajille) on kehitetty sähköinen seurantajärjestelmä, joka tukee näiden menetelmien valtakunnallista implementointia. Se mahdollistaa

muun muassa sen, että menetelmäosaajat pysyivät lisäämään joustavasti järjestelmään menetelmän peruskoulutukset, työnohjaukset, vertaistapaamiset ja täydennyskoulutukset. Tämä on esimerkki kattavasta kotipesätoiminnasta, johon on rakennettu mukaan systemaattinen seurantajärjestelmä. Itlan esityksestä Lasten ja nuorten vaativimpien palveluiden osaamis- ja tukikeskuksia (OT-keskus) valmistelevan työryhmän raporttiin (STM, 2021:18, s. 68) kirjattiin kolmiomalliin perustuva ehdotus kansallisesta implementointirakenteesta. Olennaisena osana siihen kuuluvat menetelmien seuranta- ja tukitoimet.

Innovaatiotoiminta – kohti toimivia palveluita

Lapsi- ja perhepalvelujen haastelähtöisellä ja tietointensiivisellä innovaatiotoiminnalla pyritään tukemaan julkisen sektorin palvelujen uudistamista. Itlan innovaatiotoiminnan tavoite on tukea lasten ja perheiden palvelujen systeemien sisältäpäin tulevaa uudistumista. Itlan Alueellinen oppimisverkosto ja sen työskentelyyn nivottu yhteisövaikuttavuusviitekehys sekä viitekehysten soveltaminen on herättänyt kiinnostusta sote-uudistuksen ja uusien hyvinvointialueiden suunnittelutyössä. Vuoden 2021 aikana järjestettiin hyvinvointialueiden valmistelijoille yhteisiä tilaisuuksia sekä sparrausta yhteisövaikuttavuudesta ja lapsiperhepalveluiden pärjäävyyttä lähtöisestä kehittämisestä.

Vuonna 2021 Tilannehuone-työkalun kehittäminen palvelutarpeen ennakkoinnin tueksi ja SenseMaker®-työkalun soveltaminen olivat tärkeitä uusia avauksia. Työkalujen avulla tuotetaan uutta tutkimustietoa, kehitetään uudenlaisia tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmiä sekä digitaalisia työkaluja monialaisen johtamisen tueksi.

Itlan **Alueellisen oppimisverkoston** toiminta käynnistyi syksyllä 2020 pilottina neljällä eri alueella: Siun soten ja Soiten kuntayhtymät sekä Oulu ja Tampere. Alueellisessa oppimisverkostossa on kolme keskeistä kokonaisuutta 1) kehitysympäristöjen ja palveluiden yhteistoiminnan kehittäminen Lapset puheeksi -menetelmää hyödyntämällä, 2) toiminnallisten ja osallisuuden kutsuvien paikallisyhteisöjen vahvistaminen ja 3) tilannehuone-työkalun kehittäminen ehkäisevien palvelujen ennakkoinnin ja suuntaamisen tukena. Oppimisverkoston työ on myös laajentunut verkostoon kuuluvien kaupunkien ja kuntayhtymien sisällä.

Alueellisessa oppimisverkostossa mukana oleva Oulun kaupunki palkittiin yhteisövaikuttavuuteen perustuvan palvelumallin kehittämisestä Kunta2030-gaalassa.

Oppimisverkoston työ on myös laajentunut verkostoon kuuluvien kaupunkien ja kuntayhtymien sisällä.

Lapsiperheiden palvelutarpeen ennakkoinnin Tilannehuone-työkalun prototyyppi valmistui joulukuussa 2021. Tilannehuone-työkalussa johtamista ohjaavana ajatuksena on kerätä ja tuoda näkyväksi lapsia ja perheitä kohtaavien ammattilaisten havaintoja, joiden perusteella tunnistetaan keskeisiä hyvinvointiin vaikuttavia ilmiöitä, ja muodostetaan toimenpiteitä alueen asukkaiden hyvinvointiin edistämiseksi.

SenseMaker®-pilottitutkimus käynnistyi lokakuussa 2021 Oulussa. Tutkimus koskee SenseMaker-kyselytyökalun soveltumista lasten ja nuorten osallisuuden kokemusten kuvailemiseksi Suomessa. Vuosien 2021 ja 2022 aikana toteutettavan tutkimuksen tarkoituksena on syventää ymmärrystä osallisuuden kokemusten rakentumisesta ja niihin liittyvistä tekijöistä lasten, vanhempien, opettajien ja koulussa harrastustoimintaa ohjaavien aikuisten kuvailemina. Lisäksi selvitetään, millä tavoin Suomen mallin mukainen koulussa tarjottava harrastustoiminta on yhteydessä lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksiin.

Itlan kolmannen **Lapsuuden rakentajat haastekilpailun teemana oli korona-ajan digiratkaisut** lapsiperheiden kanssa tehtävässä työssä. Haastekilpailu järjestettiin yhdessä Pelastakaa Lapset ry:n kanssa. Haastekilpailun voitti Suomen Uusperheiden Liiton StepApp-mobiilisovellus, joka on kehitetty osaksi uusperheiden valmennusta.

Kunniamaininnan sai Punaisen ristin Nuorten turvatalojen digitaalinen turvatalo.

Lue lisää sivulta 35

Itla ja Tiina ja Antti Herlinin säätiö perustivat 2021 yhteisen **innovaatio- ja tutkimusrahaston** vauhdittamaan lapsiperhepalveluiden uudistumista Suomessa.

Innovaatio- ja tutkimusrahasto tukee Alueellisen oppimisverkoston alueella tehtävää kokeilu- ja tutkimustoimintaa.

Rahastosta myönnettiin vuonna 2021 rahoitusta kolmelle kokonaisuudelle:

1. Järjestövarikkokokeilu Oulun kaupungissa, Auta lasta ry (43 000 €)
2. Kouluympäristön hyvinvoinnin ja pärjävyyden edistäminen lasten itsesätelyn, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisen avulla (TCM-pilotti), Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus Soite sekä Kokkolan kaupunki (49 326 €)
3. TCM-pilotin vaikuttavuustutkimus, Jyväskylän yliopiston Kokkolan yliopistokeskus Chydenius (35 000 €).

Itlan ensimmäinen oma **tutkimusapurahahaku** käynnistyi huhtikuussa 2021. Säätiö myönsi kaksi henkilökohtaista työskentelyapurahaa:

- Lapsuuden ja nuoruuden harrastustoiminnan yhteys psyykkiseen hyvinvointiin ja mielenterveyteen nuoruudessa ja aikuisuudessa. Väitöskirjatutkija Johanna Timonen, lääketieteen tohtorikoulutuksen tutkinto-ohjelma, Oulun yliopisto (12 000 €)
- Lapset puheeksi -menetelmä kouluympäristössä. Väitöskirjatutkija Lotta Allemand, psykologian, oppimisen ja kommunikaation tohtorihjelma. Helsingin yliopisto (23 668 €)

Johtamisosaaminen – kohti lapsilähtöistä johtamista

Vuonna 2021 Itla panosti johtajien kyvykkyyksiin edistää ihmislähtöistä hyvinvointijohtamista ja muutoksen mahdollistamista. Koronapandemian jatkuessa johtamiskoulustoiminta painottui virtuaalikoulutuksiin. Keväällä 2021 jatkettiin kaikille avointa hyvinvointijohtamisen online-työpajasarjaa yhteistyössä muun muassa Children England -järjestön ja Leedsin kaupungin kanssa. Työpajat käsittelivät mahdollisuuksia tuoda nuorten syvällistä osallisuutta politiikkasuunnitteluun sekä Leedsin kaupungin muutosmatkaa lapsilähtöiseksi suhdeperustaisen johtamisen muutoksen kautta.

Itlan Alueellisen oppimisverkoston piirissä oleville johtajille toteutettiin puolen vuoden johtamiskoulutus. Koulutus tuki alueita yhteisen tavoitteen tietoisessa rakentamisessa, erilaisten toimijoiden osaamisen hyödyntämisessä, vastuullisen itseohjautuvuuden tukemisessa sekä loppukäyttäjän palautteen ja organisaation oppimisen vahvasta kytkennästä huolehtimisessa.

Itlan pitkäkestoisen Lapsuuden rakentajat johtamiskoulutuksen yhdessä luomiseen perustuvat koulutusmoduulit olivat kevään 2021 koronan vuoksi tauolla, mutta koulutukseen osallistujien ”venekunnat” jatkoivat työskentelyään yhdessä. Toinen Lapsuuden rakentajat -kurssi aloitti virtuaalisena joulukuussa 2021.

Kokeilutoiminta täydentää tutkimuksen ja käytännön kautta saatua tietoa ja kirittää tulevaisuusyhteensopivaa uudistumista lasten hyvinvoinnin kysymyksissä. Yhdessä valtion oppimis- ja ohjauskeskus Valterin kanssa käynnistettiin syksyllä 2021 kokeilu, jonka tavoitteena on mallintaa oppimista tukevan kuntoutuksen toteuttamista lähikoulussa ja siten kehittää yhteisöllisen oppilashuollon menetelmiä.

Ymmärrystä lasten ja nuorten hyvinvoinnin yhteydestä ekologiseen kestävyYTEEN ja luontosuhteeseen kerrytettiin seitsemän dialogin sarjalla.

Dialogeissa kestävän kehityksen asiantuntijat julkishallinnosta, järjestöistä, säätiöistä ja yrityksistä pohtivat lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemista osana planetaarisen hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistämistä.

Itla toimii innovaatiopartnerina Työ 2.0 Labissa, joka on valtion kohtaamispaikka ilmiölähtöiselle, hallinnonala- ja sektorirajat ylittävälle valmistelulle sekä yhdessä oppimiselle.

Ohjelmat ja hankkeet

Itla toteuttaa sekä toiminnallisia että tutkimushankkeita joko itse tai yhteistyössä muiden toimi-

joiden kanssa. Vuoden 2021 merkittävin aloite oli Itlan oma lapsiperheköyhyyteen ja sen ratkaisuihin pureutuva kolmivuotinen ohjelma.

Samalta viivalta – ratkaisuja lapsiperheköyhyyteen -ohjelman tavoitteena on selvittää lapsiperheköyhyyden tila Suomessa, tunnistaa vaikuttavia toimia lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi sekä vauhdittaa aiheen tutkimus- ja vaikuttamistoimintaa.

Ohjelman ensimmäisessä vaiheessa syntetisoitiin aikaisempaa tutkimustietoa aiheesta sekä kartoitettiin tutkimusaukkoja hyödyntämällä Suomalaisen tiedeakatemian kehittämää ilmiökarttamallia. Itla järjesti kaksi ilmiöpöytää perhetaustan ja koulutuksen yhteydestä. [Lue lisää sivulta 36](#)

Lapsiperheköyhyysohjelmaan kuuluu myös Tampereen yliopistolle lahjoitettu kolmivuotinen professuuri.

Itla on koordinoanut Suomessa vuodesta 2019 Pohjoismaiden ministerineuvoston **The First 1000 days in the Nordic Countries -hanketta**. Hankkeessa selvitetään, miten Pohjoismaissa edistetään mielenterveyttä raskauden aikaisessa terveydenhuollossa, tuetaan turvallisen kiintymyssuhteen muodostumista vauvaikäisten ja pikkulasten terveydenhuollossa sekä tuetaan henkistä hyvinvointia varhaiskasvatuksessa. Vuonna 2021 hankkeessa julkaistiin raportti tietopohjasta, jonka varassa raskaana olevien sekä alle kaksivuotiaiden lasten psykososiaalisen tuen palvelut toimivat Pohjoismaissa. Pohjoismaat ovat keränneet toimenpide-ehdotuksia psykososiaalisen tuen parantamiseksi. Eri maiden ehdotuksista kootut politiikkasuositukset julkaistaan 2022 omana raporttinaan ja esitetään Pohjoismaiden ministerineuvostolle hankkeen loppukonferenssissa kesällä 2022. [Lue lisää sivulta 43](#)

Tutkimuksen mukaan lapset ja lasten hyvinvointi näkyivät vain niukasti vaalien yhteydessä käydyissä keskusteluissa sekä vaaliohjelmissa. Tutkimus **Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi vaaliteemoina Suomessa** 2015–2021 julkaistiin Itlan tutkimuksia -sarjassa (2021:1).

Käyttätymisellään reagoivien lasten ja nuorten tuki esi- ja perusopetuksessa sekä varhaiskasvatuksessa -hankkeen tavoitteena on lisätä tutki-

mukseen perustuvaa tietoa ja tietoisuutta ilmiöstä. Opetushallituksen ja Itlan projekti (2020–2022) käynnistyi osana kansallisen VIP-verkoston (Vaativan erityisen tuen verkosto) teemaryhmää, joka rakentuu Oikeus oppia -ohjelman oppimisen tuen ja inklusion kehittämisen kokonaisuudelle.

Yhteisillä ruokailuilla elämänvoimaa -hankkeessa tuetaan vauvaperheiden arkiruokailua ja kartoitetaan muuttaako se perheiden elämää terveellisemmäksi ja yhteisiä hetkiä korostavaksi. Hanke toteutetaan yhteistyössä Ensi- ja turvakotien liiton sekä yhteiskunnallinen yritys Vennerin kanssa.

Systemaattinen **kirjallisuuskatsaus lasten luontosuhteen vaikutuksesta hyvinvointiin ja terveyteen** ilmestyy 2022. Toteutus Alli Paasikiven säätiön ja Suomen ympäristökeskus SYKE:n tutkimusryhmän kanssa yhteistyössä. Lue lisää artikkelista *Suhde luontoon edistää lasten hyvinvointia*.

[Lue lisää sivulta 38](#)

Diakonissalaitokselle toteutettu Vamos-palvelun vaikuttavuustutkimuksen 2020–2021. Vamos-nuortenpalvelu palkittiin Vuoden Vaikuttavuusteko 2021 -kilpailussa kategoriassa Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden teko. Vaikuttavuustutkimus sai erityismaininnan. Vamos-nuortenpalvelun vaikuttavuustutkimus julkaistiin Itlan tutkimuksia -sarjassa (2021:3) ja sen tiivistelmä Pointti-sarjassa.

Pohjoiselle OT-keskukselle 2021 toteutettu **tutkimus Hoito syytteen sijaan -mallista**. Tutkimuksen tavoitteena oli kuvata toteutettu toimintamalli ja sen tulokset sekä peilata tuloksia muihin samankaltaisiin toimintamalleihin. Alustava raportti valmistui lokakuussa 2021.

Muuttuva väestö – väestömuutosten vaikutukset varhaiskasvatukseen ja opetukseen on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama tutkimushanke, joka toteutetaan yhteistyössä Helsingin yliopiston ja MDI:n kanssa 2022–2024.

Lahjoitusprofessuurit

Itla on lahjoittanut interventio- ja implementointitutkimuksen professuurit Oulun ja Turun yliopistoihin 2019. Professuurit kohdistuvat lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävien interventioiden ja niiden implementoinnin tutkimukseen.

Vuonna 2021 lahjoitettiin lapsiperheköyhyyden tutkimuksen professuuri Tampereen yliopistoon. Lahjoitusprofessuurin tavoitteena on edistää lapsiperheköyhyyteen liittyvää lähtökohtaisesti ja monitieteellistä opetusta, tutkimusta ja vaikuttavuutta.

Viestintä ja tapahtumat

Viestintä tekee Itlaa ja sen toimintaa tunnetuksi sekä mahdollistaa osaltaan toiminnan tavoitteiden saavuttamisen. Julkaisemme Itlassa vuoden 2021 aikana täysin uudenlaisia väyliä tietoon sekä paransimme jo olemassa olevia kanavia.

Kasvun tuki
Varhaisen tuen tietolähde

Verstas
Lapsuuden rakentajat

Kasvun tuki
aikakauslehti

itlasto
Hyvinvointitieto

Itlalla on viisi verkkosivua tai -palvelua, viisi sosiaalisen median kanavaa, podcast ja uutiskirje. Itla julkaisee tutkimuksia, raportteja ja politiikkasuosituksia omina sarjoinaan sekä Kasvun tuki -aikakauslehteä. Itlan julkaisusarjoissa uutena ilmestyi lisäksi *Pointti: Selkeästi tutkimuksesta*, jossa tiivistetään tutkimuksen ydin. Ensimmäinen Pointti-julkaisu käsittelee Vamos-nuortenpalvelun vaikuttavuustutkimusta.

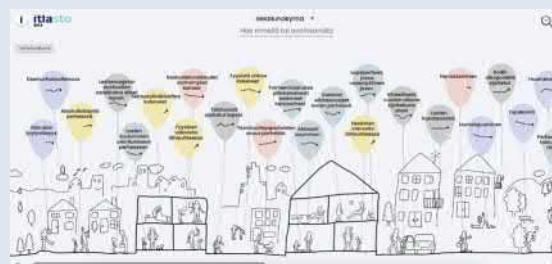
Suosituimpia aiheita Itlan kanavissa olivat tutkimukset Nuorten maksuhäiriömerkintöjen taustalla useita kuormittavia tekijöitä ja Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi vaaliteemoina Suomessa 2015–2021. Yleisöä kiinnosti myös Lapsuuden rakentajat haastekilpailu, Samalta viivalta -ohjelma ja lahjoitusprofessuuri sekä Itlaston ja Kasvun tuki -aikakauslehden julkaisu.

itla.fi

kasvuntuki.fi

itlasto.fi

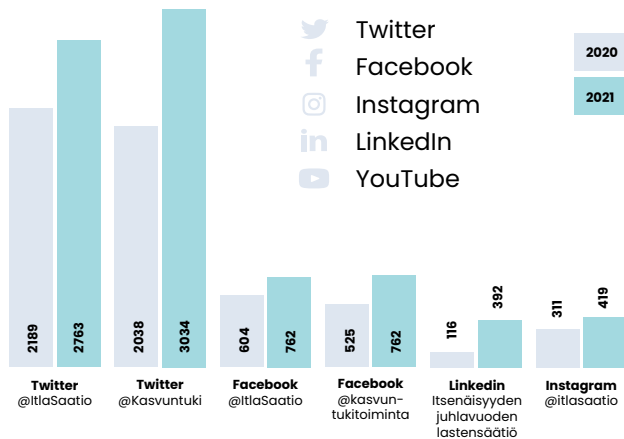

lapsuudenrakentajatverstas.fi

samaltaviivalta.fi

Huhtikuussa 2020 aloitetun Lapsuuden rakentajat -podcastin julkaisemista jatkettiin kymmenellä jaksolla. Lisäksi julkaistiin ensimmäinen Kasvun tuen Triangeli-podcastin jakso. Jaksoja oli julkaistu vuoden 2021 loppuun mennessä yhteensä 21 ja niitä on kuunneltu yhteensä 2 554 kertaa.

Itäsaatiolla julkaistiin 11 blogikirjoitusta ja 10 vieraskynäkirjoitusta. Blogeista *Onko maallamme malttia uudistaa lastensuojelun palvelut* keräsi eniten lukijoita. Vieraskynistä taas *Korona-aika haastaa parisuhteita – parisuhteelle saatu tuki vaikuttaa merkittävästi parisuhdeyhteytyvyyteen*.

Vuoden 2021 aikana MustRead median kanssa toteutettiin kaksi Lapset ja nuoret -uutiskirjettä, joista

ensimmäinen käsitteli lapsiperheköyhyyttä ja toinen yhteisövaikuttavuutta.

Tutkitun tiedon teemavuosi

Itäsaatiolla oli mukana opetus- ja kulttuuriministeriön, Suomen Akatemian ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan järjestämässä Tutkitun tiedon teemavuodessa 2021.

Tutkitun tiedon teemavuoden tarkoituksena oli tukea nyky-yhteiskunnan murroksien ja niiden ratkaisemisen ymmärtämistä sekä tehdä tieto entistä saavutettavammaksi ja sen merkitys näkyvämmäksi arjessa.

Itäsaatio toteutti neljä tapahtumaa tutkitun tiedon teemavuodessa. Lisäksi Kasvun tuki -aikakauslehti ja Itäsaatiolla julkaistiin osana tutkitun tiedon teemavuotta.

Julkaisut

NAVIGAATTORI – Itäsaatiolla selvitykset ja raportit

Pyykkönen J, Pyykkönen T, Pulli P. Perustili – tie kannustavaan ja läpinäkyvään sosiaaliturvaan (2021:1)

HORISONTTI – Itäsaatiolla tutkimukset

Hiilamo A, Jalonen H, Helve O, Kaila M, Ristikari T, Virtanen P. Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi vaaliteemoina Suomessa 2015–2021 (2021:1)

Hiilamo A, Keski-Säntti M, Kääriälä A, Hiilamo H. Nuorten aikuisten maksuhäiriömerkinnät – rekisteritutkimus ikäkohorteilla 1987 ja 1997 (2021:2)

Merikukka M, Hartman M, Ristikari T, Hilli P, Juutinen A, Keski-Säntti M, Virtanen P. Vamos-nuortenpalvelun vaikuttavuustutkimus (2021:3)

TIENVIITTA – Itäsaatiolla politiikkasuositukset

Tutkimusperustaiset työmenetelmät teini-ikäisten sijoitettujen lasten hoidossa. Visioista tekoihin, konkreettiseen kehittämiseen ja vuoropuheluun nuorten kanssa (2021:1)

POINTTI

Vamos todettiin tutkimuksessa vaikuttavaksi (2021:1)

Kasvun tuki -aikakauslehti, numerot 2021:1 ja 2021:2

Tapahtumat	
Tammikuu	Kytkeytyneet luotettavat tietotilat päätöksenteon tukena 12.1.
	Kick-off koulutussarjalle: Laatu ja vaikuttavuutta lasten ja nuorten palveluihin – näyttöön perustuvat menetelmät osaksi päivittäistä työtä 14.1.
Helmikuu	ChildFair State – kohti lapsi- ja nuorisokeskeistä hyvinvointivaltiota 9.2.
	Mikä auttaa? –raportin julkaisuwebinaari 10.2.
Maaliskuu	Vanhempama Suomessa –julkistustilaisuus 5.3.
	Leeds – lapsiystävällinen kaupunki, kuinka se tehtiin? 9.3.
	Näyttöön perustuvien menetelmien juurruttamisen tuki, koulutus 1/4, 22.3
	Varhaiset vuodet Pohjoismaissa – The First 1000 Days –raportin julkistamistilaisuus 26.3.
Huhtikuu	UAJ – Uuden ajan johtaminen 6.4.
Toukokuu	Tunnetaidot ja johtaminen 4.5.
	Itä-län kuntavaalisohva 5.5.
	Näyttöön perustuvien menetelmien juurruttamisen tuki, koulutus 2/4, 17.5.
	The First 1000 Days –hankkeen työpajat 7.5.–21.5.
Elokuu	Yhteisövaikuttavuus lapsiperhepalveluiden integraation tukena: infotilaisuus hyvinvointialueiden valmistelijoille 18.8.
	Lapsuuden rakentajat haastekilpailun voittajan julkistamistilaisuus 26.8.
	Yhteisövaikuttavuutta nuorten pärjäävyyden tukemiseksi –teemakeskustelu elokuussa
Syyskuu	Yhteisövaikuttavuus ja hyvinvointialueet –yhteistyöryhmän ensimmäinen tapaaminen
	Näyttöön perustuvien menetelmien juurruttamisen tuki, koulutus 3/4, 15.9.
	Hyvää työtä nuori 29.9.
	NordicDataPrev-verkostokokous 21.–22.9.
Marraskuu	Syntyytutkimuksen webinaari: Hedelmällisyystietoisuuden edistäminen 3.11.
	Näyttöön perustuvien menetelmien juurruttamisen tuki, koulutus 4/4, 9.11.
	ÄÄNI21 – Lapsen oikeuksien foorumi 12.11.
	Sote-maisteriohjelman kurssi (5 op) HY:ssa: vaikuttavat menetelmät ja toimintamallit tutkimusperustaisessa päätöksenteossa, marras-joulukuu

Hallinto

Toimielimet ja henkilöstö

Säätiön **toimielimet** ovat valtuuskunta, hallitus, varainhoitotoimikunta sekä toimitusjohtaja. Lisäksi säätiössä toimi vuonna 2021 Kasvun tuki -aika-lehden toimituskunta sekä kansainvälinen asiantuntijaneeli. Säätiö noudattaa toiminnassaan hyvää hallintotapaa ja on Säätiöt ja rahastot ry:n jäsen.

VTT, dosentti Petri Virtanen on toiminut **säätiön toimitusjohtajana** helmikuusta 2019. Toimitusjohtaja Petri Virtanen toimii tehtävänsä ohessa osa-aikaisena hallintotieteen professorina Vaasan yliopiston johtamisen akateemisessa yksikössä.

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön **valtuuskunnan** tehtävänä on seurata, tukea ja edistää säätiön toimintaa. Valtuuskunnan asettamisesta, kokoonpanosta ja toimikaudesta säädetään lailla

(1004/2017). Valtuuskunta kokoontui vuonna 2021 kolme kertaa. Valtuuskunnan puheenjohtajana toimii Mirka Soinikoski (vihr.) ja varapuheenjohtajana Eeva-Johanna Eloranta (sd.).

Säätiön **hallitus** huolehtii säätiölain (2015/487) perusteella säätiön hallinnosta ja siitä, että toiminta järjestetään asianmukaisesti tarkoituksen toteutumiseksi. Lisäksi hallitus vastaa siitä, että säätiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Säätiön työjärjestyksen mukaisesti hallitus valmistelee valtuuskunnassa käsiteltävät asiat lukuun ottamatta hallituksen jäsenten valitsemista. Lisäksi hallitus päättää strategiasta, resurssisuunnittelusta sekä toimintapoliittisista linjauksista.

Säätiön hallitus kokoontui vuonna 2021 seitsemän kertaa. Hallituksen puheenjohtaja on Tuomas Kurttila ja varapuheenjohtaja Sanna Vesikansa.

VALTUUSKUNNAN JÄSENET VUONNA 2021

Jäsenet	Varajäsenet
Mirka Soinikoski (vihr.), puheenjohtaja	Noora Koponen (vihr.)
Eeva-Johanna Eloranta (sd.), varapuheenjohtaja	Kimmo Kiljunen (sd.)
Riitta Mäkinen (sd.)	Johanna Ojala-Niemelä (sd.)
Ari Koponen (ps.)	Juha Mäenpää (ps.)
Sanna Antikainen (ps.)	Sheikki Laakso (ps.)
Anna-Kaisa Ikonen (kok.) (14.9.2021 saakka)	Terhi Koulumies (kok.)
Sinuhe Wallinheimo (14.9.2021 alkaen)	
Ville Kaunisto (kok.)	Pekka Aittakumpu (kesk.)
Hilkka Kemppe (kesk.)	Pasi Kivisaari (kesk.)
Pia Lohikoski (vas.)	Mikko Ollikainen (r.)

HALLITUKSEN JÄSENET VUONNA 2021	
Jäsenet	Varajäsenet
Tuomas Kurttila, puheenjohtaja	Johanna Laisaari
Sanna Vesikansa, varapuheenjohtaja	Mikko Mäkelä
Maria Kaisa Aula	Hanna Heinonen (eroilmoitus 1.9.2021 lukien)
Petri Pohjonen	Arto Willman
Mirjam Kalland	Jorma Komulainen
Riitta Särkelä	Mikko Mikkola
Terhi Päivärinta	Tuire Santamäki-Vuori

Varainhoitotoimikunnan tehtävänä on toimia säätiön tukena vastuullisen sijoitustoiminnan toteutumiseksi. Säätiön varainhoidon on oltava suunnitelmallista, varmaa, tuloa tuottavaa, harakitsevaista ja pitkäjänteistä. Varainhoitotoimikunta arvioi sijoitetun varallisuuden tuottokehitystä ja riskejä, sijoitusstrategian toimivuutta sekä ulkopuolisten varainhoitajien toimintaa. Varainhoitotoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana neljä kertaa.

Varainhoitotoimikunnan jäsenet vuonna 2021
Mikko Mikkola, puheenjohtaja
Tuomas Kurttila
Annika Ekman
Sami Yläoutinen

Säätiön tilintarkastajana jatkoi Oy Tuokko Ltd, vastuullisena tilintarkastajana KHT Janne Elo. Tilikauden aikainen tilintarkastus suoritettiin marras-joulukuun vaihteessa.

Kasvun tuki -aikakauslehden toimituskunnan tehtävänä on ohjata Kasvun tuki -aikakauslehden työtä. Sen tehtävänä on kehittää lehden sisältöä ja uutta arviointijärjestelmää, edistää lehden tutkimusperustaisuutta sekä varmistaa systemaattisten katsausten laatu ja hyväksyä menetelmäpäivitykset. Toimituskunta kokoontui kertomusvuoden aikana kolme kertaa.

Kasvun tuki -aikakauslehden toimituskunnan jäsenet vuonna 2021

Taina Laajasalo, puheenjohtaja
Kirsi Peltonen
Jorma Komulainen
Mika Niemelä
Riittakerttu Kaltiala

Vuonna 2020 asetetun **kansainvälisen asiantuntijapaneelin**, Advisory Boardin, tehtävänä on tukea ja vahvistaa Itlan asemaa ja vaikuttavuutta kotimaassa ja kansainvälisesti. Paneeli haastaa ja tuo globaalia perspektiiviä ja osaamista strategiaan teemoihin ja sisältöihin muun muassa laajentamalla säätiön kansainvälisiä verkostoja ja vaikutusmahdollisuuksia strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi paneeli voi osallistua erikseen sovittavalla tavalla säätiön strategiaan hankkeisiin.

Asiantuntijapaneelin jäsenet vuonna 2021

professori Jens Meyer, INSEAD, Ranska, erityisalana johtaminen ja strategia
professori John Lavis, McMaster University, Kanada, erityisalana hyvinvointi-interventioiden vaikuttavuus ja näyttöön perustuva toiminta
ryhmäpäällikkö, PhD Piret Tönurist, OECD-OPSI, Ranska, erityisalana OECD-maiden innovaatiotoiminta ja palveludesign

Koronan myötä Itlassa niin kuin monessa muusakin työyhteisössä on totuttu tekemään etätöitä. Kevään 2021 aikana päätettiin siirtyä paikasta riippumattomaan työskentelytapaan eli **henkilöstö** voi itse päättää missä työskentelee, jos työtehtävät sen sallivat.

Itlassa työskenteli vuoden 2021 lopussa 16 henkilöä. Keväällä 2021 säätiössä aloitti tiedeviestinnän asiantuntijana Tiina Huttu sekä Karla Stenberg projektikoordinaattorina. Syksyllä 2021 aloitti erikoistutkijana lapsiperheköyhyysohjelmassa Aapo Hiilamo. Loppuvuodesta lapsiköyhyysohjelmaan projektitutkijaksi palkattiin Taru Lilja sekä projektitutkijaksi OKM-tutkimushankkeeseen Anni Kyösti. Molemmat aloittavat tehtävässään vuoden 2022 alussa. Lisäksi säätiössä työskenteli viestinnän harjoittelijana Ilona Reinikainen.

Paikasta riippumaton työskentelytapa näkyy siinä, että henkilöstö työskentelee ympäri Suomea ja osin myös ulkomailta käsin.

Henkilöstö on hyvässä vireessä

Henkilöstön työhyvinvointia seurataan noin kahden kuukauden välein toteutettavalla työvirekyselyllä. Työvirekyselyllä kerätään säännöllisesti tietoa henkilöstön kokemuksista työhyvinvoinnista, jaksamisesta, motivaatiosta, osaamisesta ja työyhteisöstä. Henkilöstö arvioi väittämiä asteikolla täysin eri mieltä (1) – täysin samaa mieltä (5). Vuoden 2021 aikana kyselyn tulosten keskiarvo oli 4, joten tulokset ovat olleet erinomaisella tasolla koronan aiheuttamasta poikkeustilanteesta huolimatta.

Varainhoito ja talous

Itlan varainhoitajina ovat toimineet vuodesta 2018 lähtien Aktia (ent. Taaleri) ja EVLI Pankki Oyj. Varainhoitajat raportoivat toiminnastaan säätiön varainhoitotoimikunnalle kvartaaleittain.

Itlan sijoitusstrategian mukaan sijoitusvarallisuuden pitkän aikavälin strategiseksi tavoitteeksi on asetettu neljän prosentin vuosittainen reaalityttö. Säätiön sijoittamisen aikajänne on pitkä ja varojen sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja vastuullista. Sijoitusten tulee olla tehokkaasti hajautettuna eri omaisuusluokkien, maantieteellisten alueiden, toimialojen, omaisuudenhoitajien ja sijoitustyylien kesken. Ymmärrettävyys ja läpinäkyvyys ovat säätiölle tärkeitä periaatteita sijoitustoiminnan toteuttamisessa.

- Vuoden 2021 toimintamenobudjetti 2 750 000 euroa
- Vuoden 2021 toimintamenobudjetin toteuma 2 320 144,84 euroa (2 067 026,27 euroa vuonna 2020)
- Sijoitusvarallisuuden markkina-arvo oli 31.12.2021 yhteensä 64 135 576,91 euroa ja käteisvarat 5 123 901,65 euroa

Markkinaympäristö

Vuosi 2021 jäänee historiaan keskimääräistä parempana sijoitusvuotena. Osakekurssit kohosivat reippaasti vuoden aikana, euroissa mitattuna maailman osakkeet kallistuivat jopa 27 prosenttia. Länsimaissa sijoitusvuosi oli erityisen hyvä, osakekurssit nousivat 31 prosenttia mutta kehittyvien markkinoiden osaketuotto oli suhteessa huomatta-

vasti huonompi ja jäi keskimäärin alle 5 prosentin. Eurooppalaisten valtiolainojen korot tuottivat negatiivisesti 2,9 prosenttia ja paremman luottoluokituksen omaavat eurooppalaiset yrityslainat tappiota 1 prosentin. Riskilainat tuottivat keskimäärin positiivista tuottoa eri maanosissa, Euroopassa 3,2 prosenttia ja kehittyvissä maissa hieman yli 6 prosenttia.

Sijoitusten tuotot

Vuoden sijoitusomaisuuden tuotot olivat plussalla 16,3 prosenttia. Osakesijoitukset tuottivat 27,9 prosenttia. Korkosijoitukset -0,3 prosenttia ja vaihtoehtoiset sijoitukset 11,5 prosenttia.

Sijoitukset jakaantuivat eri omaisuuslajeihin vuoden lopussa seuraavasti: 55 prosenttia osakesijoituksia, 37 prosenttia korkosijoituksia ja 8 prosenttia vaihtoehtoisia sijoituksia.

Osakesijoitusten maantieteellinen jako on linjassa strategiasa määriteltyyn allokatioon.

Itlan sijoitusstrategian mukaan korkosijoitusten pääpaino tulee olla hyvän luottoluokituksen yrityslainoissa. Vuoden lopussa paino oli 80 prosenttia. Vaihtoehtoisista sijoituksista vuoden lopussa valtaosa sijoituksista oli laajasti hajautetuissa ratkaisuisa. Maantieteellisesti sekä kotimaassa että kansainvälisillä markkinoilla.

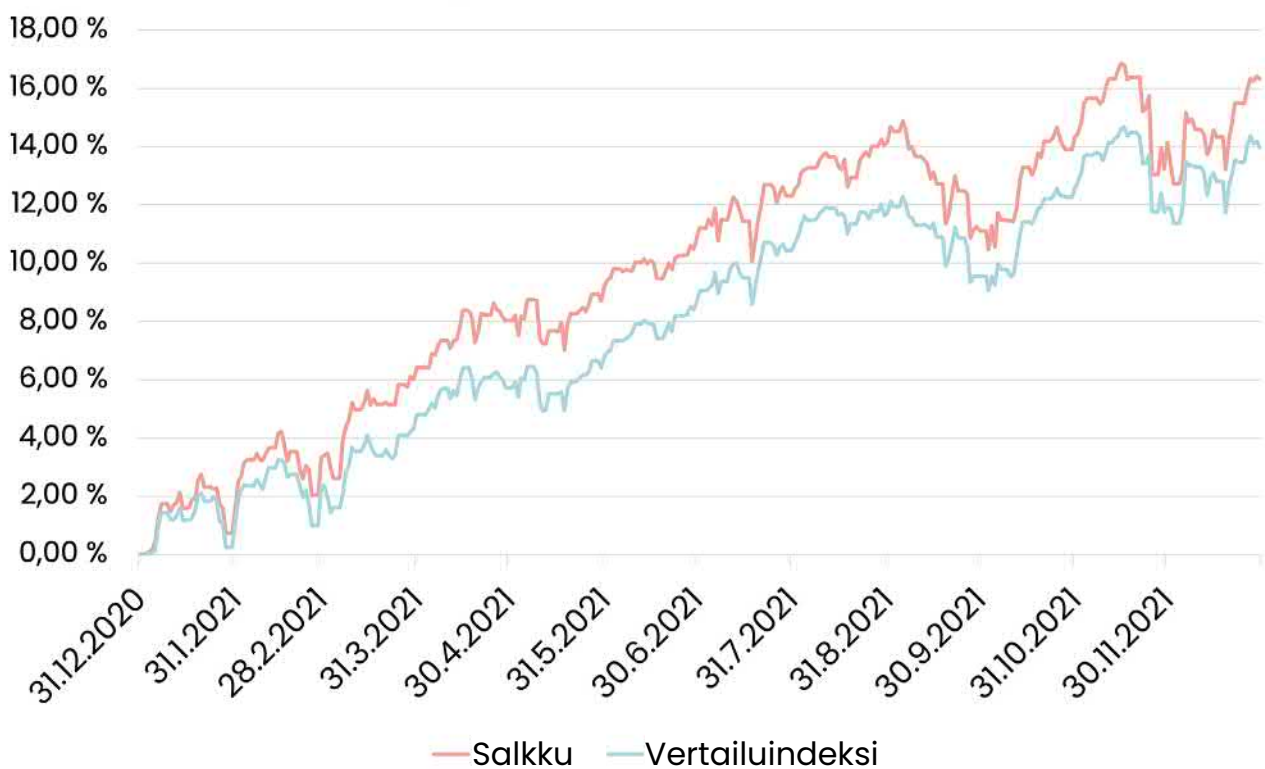
Vuoden lopussa sijoitussalkun allokatio ei poikennut merkittävästi sijoitusstrategian määritellystä neutraaliallokatiosta.

Toteutuneet menot: 2 320 145 euroa

Toimintamenobudjetti: 2 750 000 euroa

Sijoitussalkun tuotot (TWR)

Katsaus vuoteen 2022

Lasten hyvinvoinnin näkökulmasta vuosi 2022 tulee edelleen olemaan mullistusten vuosi.

Vuotta 2022 leimaavat vielä koronapandemia ja sen vaikutukset, joskin jo vähenevästi. Pandemialla on ollut suoria vaikutuksia lapsiin, nuoriin ja perheisiin esimerkiksi mielenterveyden kuormituksena ja oppimisen vajeena. Lisäksi tätä vuosikertomusta laadittaessa alkuvuodesta 2022 Venäjän hyökkäys Ukrainaan on asettanut maailmantilanteen uuteen asentoon, mikä pakottaa Suomessakin miettimään uudesta näkökulmasta lasten hyvinvointia ja yhteiskunnan kestävyyttä.

Turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutos heijastuu lasten hyvinvointiin. Tätä silmällä pitäen säätiö on ollut aktiivinen Ukrainan sotaan liittyvien toimenpiteiden käynnistämisessä alkuvuodesta 2022.

Vuosi 2022 on Itlan nykyisen strategiakauden viimeinen vuosi. Vuoden 2022 aikana säätiö laatii avoimena prosessina yhdessä sidosryhmien kanssa strategian vuosille 2023–2026.

Vuosi 2022 on myös Itlan 35-vuotisjuhlavuosi. Juhlistamme merkkivuottamme työn merkeissä ja tasavallan presidentti Sauli Niinistön suojeluksessa. Juhlavuotemme tilaisuuksien keskeiset teemat ovat tulevaisuus sekä yhteiskunnallinen ja lasten arjen resilienssi – pärjäävyyden tukeminen ja lapsiperheiden palvelujen varmistaminen muuttuvissa tilanteissa.

Nouseva teema Itlassa liittyy lasten luontosuhteen ja sitä kautta lasten planetaariseen hyvinvointiin. Esimerkiksi ilmastoahdistuksen lieventä-

miseen liittyvästä puheesta on tulossa arkipäivää Suomessa. Todennäköisesti vuonna 2022 tulemme näkemään myös ilmiöitä, jotka haastavat uudella tavalla lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Yksi tällainen ilmiö liittyy lasten kokemaan toiseuteen ja yksinäisyyteen. Oman haasteensa tuovat mukanaan syntyvyyden laskun ja väestön ikääntymisen kaltaiset nopeasti etenevät väestömuutokset, jotka vaikuttavat nopeasti lasten ja lapsiperheiden palvelujen saatavuuteen. Oma lukunsa tässä muutosprosessissa ovat vuoden 2023 alussa toimintansa käynnistävät hyvinvointialueet. Ratkaisut esimerkiksi palveluintegraation ja perheiden palvelujen osalta tehdään hyvinvointialueittain vuoden 2022 loppuun mennessä.

Toimintavuonna 2022 kasvaa kysyntä säätiön tutkimusosaamiselle, mikä on ollut strateginen tavoite viimeksi kuluneina vuosina. Tämä on jatkoa viime vuosina heränneelle kiinnostukselle saada tehdä yhteistyötä säätiön kanssa lasten hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä.

Itlan toiminnan ydin ei muutu vuonna 2022. Lapsen oikeuksien sopimus, yhdenvertaisuuden vahvistaminen, eriarvoisuuden vähentäminen, kansainvälisyys ja sillanrakentaminen muutostoimijoita yhteen tuomalla pysyvät säätiön toiminnan organisoimisen ja tekemisen johtotähtinä.

”Johtamisen kysymykset
ovat hyvin universaaleja.

Johtamiskoulutus kirkasti päämäärää omassa työssä

Perhekuntoutuskeskus Lausteen kehitysjohtaja Jussi Ketonen aloitti Itlan Lapsuuden rakentajat johtamiskoulutuksen ensimmäisessä ryhmässä alkuvuodesta 2020. Koulutus rikastutti Ketosen omaa verkostoa sekä sai tarkastelemaan omia tapoja ja käsityksiä uudella tavalla.

Itlan Lapsuuden rakentajat johtamiskoulutuksen ensimmäisen kurssin suoritti 22 johtajaa eri aloilta. Koulutus koostuu kuudesta moduulista sekä välitehtävistä, joiden avulla vahvistetaan systemistä ymmärrystä johtamisesta ja hyvinvoinnin kysymyksistä, kehitytään ihmislähtöisten organisaatioiden ja palvelutoiminnan johtamisessa sekä edistetään monipuolista ja vaikuttavaa tiedonkäyttöä sekä lasten ja perheiden osallisuutta.

Osallistujina oli lasten hyvinvoinnin kysymysten päätöksentekijöitä, johtajia ja vaikuttajia. Jussi Ketonen kertoo, että erilaisten ihmisten mukana olo oli koulutukselle rikkaus.

”Johtamisen ilmiöt ovat melko universaaleja. Pohdimme samantyyppisiä kysymyksiä riippumatta siitä, minkä alan ammattilaisia olemme. Olen aina kokenut, että mitä laajempi ja moninaisempi joukko on, sen rikkaampaa on keskustelu”, Ketonen kertoo.

”Tarkastelemalla muiden hyviä kokemuksia ja kehityskulkuja myös suhteessa omaan työhön oppii paljon. On kiinnostavaa kuulla eri toimialoilla ja organisaatioissa toimivien kertovan työstään ja miettiä, mitä ne samat ilmiöt tarkoittavat omassa työympäristössä.”

Ketonen on työskennellyt lastensuojelun asiantuntija- ja kehittämistehtävissä lähes 20 vuoden ajan. Johtamiskoulutus on tuonut oman alan näkemiseen uusia näkökulmia.

”Lastensuojeluun liittyy paljon toimintaa määrittelevää lainsäädäntöä ja reunaehtoja. Palvelujen kehittämisen ja hyvinvointivaikutusten aikaansaamiseksi oli kuitenkin tärkeää kääntää katsetta siihen, miten voisimme saada myös lastensuojeluun enemmän yhteiskehittämistä sekä palveluajatteluun perustuvaa ekosysteemistä kehittämistä. Tarvitsemme uudenlaisia toiminnan rakenteita ja palveluinnovaatioita, joiden kautta voidaan muuttaa koko toimialaa.”

Ketonen kertoo hakeutuvansa tietoisesti tilanteisiin, joissa pääsee pohtimaan omaan työhön ja ammattiin liittyviä asioita laajemminkin. Poteroitumisesta ei seuraa mitään hyvää, sillä toimialojen ja palvelujen yhdyspinnat tarjoavat mahdollisuuden oppimiselle ja kehitymiselle. Sama toistuu henkilöiden välisissä ammatillisissa kohtaamisissa.

Koulutuksen ensimmäinen kurssi venyi lopulta kahden vuoden pituiseksi, vaikka sen alkuperäinen

pituus oli 10 kuukautta. Venyminen ei ollut Ketosen mukaan oppimisprosessille hyväksi.

”Olisi ollut hyvä nähdä enemmän liveinä, koska varsinaisen koulutuksen lisäksi myös niinä muina hetkinä käytävät keskustelut ovat tärkeitä ja hyödyllisiä. Juuri niistä vapaa-ajalla käytävistä keskusteluista usein kirpoaa hyviä ideoita ja pohdintoja”, Ketonen miettii.

”Toisaalta korona on tuonut myös positiivisen lisän työskentelyyn, sillä olemme ratkoneet hyvin ajankohtaisia ongelmia sen ympärillä ja on jouduttu etsimään uutta tulokulmaa.”

Ketonen kehuu johtamiskoulutusta sen tietoperusteisuudesta ja siitä, että ilmiöitä ja johtamista tarkasteltiin eri näkökulmista, eri asiantuntijoiden johdattelemina. Koronasta huolimatta ryhmä pääsi muutaman kerran myös paikan päälle tutustumaan lapsikeskeisesti johdettuihin palveluihin ja havainnoimaan onnistuneen asiakaskokemuksen ohjaamaa toimintaa.

”Olen päässyt tutustumaan koulutuksen aikana isoon määrään minulle entuudestaan vieraita ihmisiä, miettinyt sitä mitä koen tärkeäksi omassa työssä ja peilannut omaa näkökulmaa laajempaan kontekstiin.”

Hyvää työtä nuori – nuorten ajatuksia tulevaisuudesta ja työelämästä

Kevään ja syksyn 2021 aikana Keskinäinen työeläkevuokatusyhtiö Varma, Itla ja Talous ja nuoret TAT järjestivät yhteistyössä Hyvää työtä nuori -dialogeja sekä verkkotapahtuman. Dialogien ja tapahtuman pääosassa olivat nuoret ja heidän ajatuksensa tulevaisuudesta sekä työelämästä.

Tapahtuman toteutuksessa mukana oli 60 henkilöä ja etukäteisdialogeihin osallistui noin 30 henkilöä. Tapahtumakokonaisuus huipentui 30.9.2021 toteutuneeseen Hyvää työtä nuori- verkkotapahtumaan. Nuoret, tutkijat, ammattilaiset, päättäjät ja yritysten edustajat keskustelivat yhdessä tulevaisuudesta ja työelämästä sekä miten nuorten hyvinvointia ja työelämään kiinnittymistä voitaisiin tukea entistä paremmin.

Tapahtumaan osallistui yli 860 katsojaa ja tapahtumapäivänä Twitter-tunniste **#HyvääTyötäNuori** nousi huippuhetkinä Suomi Twitterin 3. sijalle. Tämä suosio osoittaa nuorten, työn ja tulevaisuuden sekä niiden eteen toimimisen olevan merkittävää ja innostavaa.

Verkkotapahtuman keskeiset ajatukset koottiin viiden kohdan Hyvän työn ja tulevaisuuden manifestiksi:

1. Jokaiselle nuorelle mahdollisuus rakentaa itsensä näköinen elämä
2. Nuorten vahvuudet ja mahdollisuudet näkyviksi
3. Nuorille vaikutusvaltaa heitä koskeviin asioihin
4. Huolenpitoa työkyvystä ja työhyvinvoinnista
5. Jokaiselle nuorelle hyvä ensimmäinen työkokemus

Manifesti on suunnattu oppilaitoksille, työpaikoille sekä asiantuntijoille, jotka työskentelevät nuorten kanssa. Jokainen nuori ansaitsee saada tukea oman yksilöllisen polkunsä rakentamiseen!

Hyvän työn ja tulevaisuuden manifesti löytyy sivulta itla.fi/aineistot

Lapsuuden rakentajat haastekilpailun voitti StepApp-mobiilisovellus

Vuoden 2021 haastekilpailun teemana oli korona-ajan digiratkaisut, jotka ovat osoittautuneet tärkeiksi lapsiperheiden kanssa tehtävässä työssä. Haastekilpailun voittanutta Suomen Uusperheiden Liiton StepApp-mobiilisovellusta käytetään uusperheiden hyvinvointia edistävässä valmennuksessa.

StepApp-sovellus pyrkii vahvistamaan ja lisäämään perheiden toimivuutta esimerkiksi pelien ja harjoitusten kautta sekä antamalla lisää tietoa uusperhe-elämään liittyvistä teemoista. Sovellusta voivat käyttää uusperheen aikuiset ja kouluikäiset lapset. Lisäksi sovellus auttaa vahvistamaan perheiden vuorovaikutustaitoja, arjen hallintaa ja ongelmanratkaisutaitoja.

”Perheiden monimuotoisuuden ymmärtäminen palvelujärjestelmissä sekä hyvinvointipalveluiden kehittäminen asiakkaiden tarpeet, esteettömyys ja helppokäyttöisyys edellä vähentävät perheiden riskitekijöiden kasautumista”, kommentoi Suomen Uusperheiden Liiton toiminnanjohtaja Kirsi Heikinheimo.

Vuonna 2022 StepApp-toiminta on käytössä 17 kunnassa Pirkanmaan, Keski-Uudenmaan ja Varsinais-Suomen alueilla.

Kunniamaininta Nuorten turvatalojen digiperhetyön projektille

Lapsuuden rakentajat haastekilpailun kunniamaininnan sai Suomen Punaisen ristin Nuorten turvatalot digiperhetyön projektilla, jossa tuetaan nuoria ja heidän lähiyhteisöjensä osallisuutta digitaalisesti.

Lapsuuden rakentajat haastekilpailu 2021 järjestettiin yhdessä Pelastakaa Lapset ry:n digisosaalityön hankkeen kanssa.

Ilmiöpöydät poikivat keskusteluja perhetaustan vaikutuksista koulutuspolkuihin

Samalta viivalta -ohjelman ensimmäisessä ilmiöpöydässä pureuduttiin köyhyyden ylisukupolvisen siirtymiseen. Toisessa keskustelussa taas esiin nousi vahvasti suomalaisen palvelujärjestelmän kyvyttömyys tukea maahanmuuttajaperheitä.

Keväällä 2021 Itla käynnisti kolmevuotisen lapsiperheköyhyyteen pureutuvan tutkimus- ja kehittämisohjelman. Samalta viivalta -ohjelmassa jalostetaan tutkimustietoa päätöksenteon perustaksi, käynnistetään kokeiluja ja vahvistetaan aihepiirin tutkijoiden ja toimijoiden yhteistyötä. Syksyllä yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) kanssa järjestettiin kaksi ilmiöpöytäkeskustelua, toinen tutkijoille ja toinen ammatilaisille. Keskustelut ovat osa Samalta viivalta -ohjelmassa sovellettavaa Ilmiökartta-menetelmää.

Ensimmäisessä ilmiöpöydässä pureuduttiin köyhyyden ylisukupolvisen siirtymiseen kartoittamalla, mitä perhetaustan vaikutuksesta koulutuspolkuihin tiedetään – ja mitä ei. Paikalla oli kymmenen aihetta omista kulmistaan lähestyvää tutkijaa, joiden dialogi avasi perhetaustan ja koulutuslopputulemien yhteyden monimutkaisuutta.

”Keskustelussa kartoitettiin olennaisia tutkimuskysymyksiä ja rajauksia tietosynteesiä varten”, kertoo ohjelman vetäjä, Itlan kehitysjohtaja **Tiina Ristikari**.

Tietosynteesiä varten keskustelusta kiteytyikin kolme väitettä:

1. Perhetaustan yhteys koulumenestykseen ja koulutuspolkuihin on Suomessa vahvistunut viimeisten 15 vuoden aikana.
2. Perhetaustan yhteys koulumenestykseen ja koulutuspolkuihin on Suomessa heikompi kuin vertailumaissa.
3. Suomalainen koulutus yhdessä palvelujärjestelmän kanssa ei pysty riittävästi tukemaan perhetaustasta kumpuavissa oppimisen haasteissa.

Keskustelu avasi useita kriittisiä kysymyksiä, joihin aiheen tutkimus ei ole vielä tarttunut.

Joulukuussa järjestetyssä toisessa ilmiöpöydässä jatkettiin keskustelua lapsiperheiden palveluiden ammattilaisten kanssa. Keskustelussa nousi vahvasti esiin suomalaisen palvelujärjestelmän kyvyttömyys tukea

maahanmuuttajaperheitä. Keskustelua käytiin myös siitä, kuinka koulussa ei kyetä tukemaan haavoittuvassa asemassa olevia lapsia. Myöskään yhteistyö vanhempien kanssa ei aina toimi. Ammattilaisten mukaan oppilas-huoltotyö saatetaan ”liian haastavien” perheiden kohdalla ohittaa ja tehdä lapsesta jopa suoraan lastensuojeluilmoitus. Keskustelijat totesivat myös, että usein palvelujen välinen moniammatillinen yhteistyö osoittautuu pelkäksi myytiksi.

”Keskustelu avasi useita kriittisiä kysymyksiä, joihin aiheen tutkimus ei ole vielä tarttunut. Keskustelu osoitti myös sen, että ammattilaisten ja tutkijoiden vuoropuhelua tarvitaan jatkossa entistä enemmän, jotta tunnistetaan keskeisimmät tietotarpeet ja aidosti vaikuttavat toimintatavat”, toteaa Itlan erikoistutkija **Aapo Hiilamo**.

Keväällä 2022 Samalta viivalta -ilmiöpöytäkeskusteluja jatketaan muun muassa päättäjien pöydällä. Keskustelujen perusteella tehdään kirjallisuushakuja ja koostetaan tietosynteesiä. Ensimmäinen synteesi tutkijoiden ilmiöpöydästä julkaistaan vuonna 2022.

MIKÄ ILMIÖKARTTA?

Ilmiökartta on Tiedoneuvonnan kehittämishanke Sofin kehittämä menetelmä tiedollisten kokonaiskuvien luomiseksi ja luotettavien ja käyttäjien tarpeisiin vastaavien tietosynteesien toteuttamiseksi. Ilmiökartan prosessiin osallistuvat kulloisenkin aiheen parissa toimivat asiantuntijat, tutkijat ja muut alan ammattilaiset. Ilmiökartta on kokonaisuus, joka koostuu ilmiötä käsittelevää tietoa eri tavalla jäsentävistä tai esittävistä osista.

Prosessi jäsentyy seuraavanlaisesti:

1. Kysymyksenasettelun muotoilu yhdessä aiheen parissa toimivien asiantuntijoiden kanssa.
2. Tiedonhaun suunnittelu ja toteutus.
3. Tietosynteesityö: tulosten luokittelu, näytön asteen arviointi, kirjoittaminen, tutkimusaukkojen kartoitus.
4. Toimenpide-ehdotusten muotoilu.
5. Viestintä ja vuorovaikutus tuloksista.

Lähde: Sofi, acadsci.fi/sofi/mita-sofi-tekee/ilmiokartta

Kuvassa Riikka Paloniemi (vasemmalla), Marianne Aulake ja Terhi Arola.

Suhde luontoon edistää lasten hyvinvointia

Suomen ympäristökeskuksen tutkijat kertoivat marraskuussa Lapsen oikeuksien foorumissa katsauksestaan, jossa selvitetään mitä luontosuhteen merkityksestä lasten hyvinvoinnille tiedetään.

TEKSTI Ina Ruokolainen

Lasten luontosuhteella on moniulotteinen, kokonaisvaltainen yhteys terveyteen ja hyvinvointiin. Tarvitaan sekä tutkimusta että resursseja, joiden avulla voidaan tukea lasten arkista vuorovaikutteista suhdetta luontoon. Yhtä tärkeää on luottaa lapsiin itsenäisinä toimijoina luontosuhteen määrittelyssä ja rakentamisessa.

Näin toteavat Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tutkijat Riikka Paloniemi, Marianne Aulake ja Terhi Arola, jotka kertoivat luontosuhteen merkityksestä lasten hyvinvoinnille Lapsen oikeuksien foorumissa perjantaina 12.11. Helsingissä.

He esittelivät Ääni21-tilaisuudessa tutkimuskirjallisuuteen perustuvan katsauksen, jota on ollut tekemässä myös tutkija Anna Ott. Katsaus on osa Alli Paasikiven Säätiön ja Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön Itlan rahoittamaa ja yhdessä SYKEN tutkimusryhmän kanssa toteuttamaa hanketta.

Kiinnostus lasten luontosuhteeseen on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina. Suhde luontoon muuttuu kaupungistumisen, digitalisaation ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen myötä. Millaisia vaikutuksia tällä muutoksella lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin, kysyivät tutkijat.

Viime aikoina on yhä enemmän julkaistu artikkeleita, joissa on sekä määrällisin että laadullisin menetelmin tutkittu luonnon vaikutuksia hyvinvointiin ja terveyteen. Katsaus perustuu 21 ydinartikkeliin, jotka oli valittu 1760 kansainvälisestä lasten luontosuhteesta käsitelleestä artikkelista. Tarkastelussa oli terveyden kolme ulottuvuutta: fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen.

Katsauksen tarve syntyi halusta koota yhteen hajallaan oleva tutkimustieto ja kartoittaa perustaa jatkotutkimukselle ja käytännön toimenpiteille. Tutkimusten keskeinen päähavainto on, että luontosuhteella ja hyvinvoinnilla on yhteys.

Viime aikoina on yhä enemmän julkaistu artikkeleita, joissa on sekä määrällisin että laadullisin me-

netelmin tutkittu luonnon vaikutuksia hyvinvointiin ja terveyteen. Katsaus perustuu 21 ydinartikkeliin, jotka oli valittu 1760 kansainvälisestä lasten luontosuhdetta käsitelleestä artikkelista. Tarkastelussa oli terveyden kolme ulottuvuutta: fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen.

Katsauksen tarve syntyi halusta koota yhteen hajallaan oleva tutkimustieto ja kartoittaa perustaa jatkotutkimukselle ja käytännön toimenpiteille. Tutkimusten keskeinen päähavainto on, että luontosuhteella ja hyvinvoinnilla on yhteys.

”Suurin osa lähti liikkeelle positiivisen kautta. Kaikki artikkelit löysivät yhteyden terveyden ja luontosuhteen välille. Vain muutama artikkeli keskittyi tarkastelemaan suhdetta huolen, ahdistuksen tai negatiivisten luontokokemusten näkökulmasta”, Aulake kertoo.

Tutkijat esittelivät kanadalaisen tutkimusartikkelin, (Piccinnini ym. 2018), joka perustui kansallisesti edustavaan otokseen 11–15-vuotiaista lapsista ja nuorista. Tutkimuksessa havaittiin, että lapset, jotka pitivät luontosuhdetta tärkeänä, kokivat vähemmän masentuneisuutta, ärtyneisyyttä, hermostuneisuutta ja nukahtamisongelmia kuin muut. Ulkona leikkimisellä oli yhteys voimakkaiden oireiden vähenemiseen tytöillä, pojilla sen sijaan yhteys ei ollut tilastollisesti merkitsevä.

Syy tyttöjen ja poikien erilaisiin reaktioihin ja erilaiseen käsitykseen ahdistuksesta on yksi niistä mahdollisista aiheista, jotka vaativat jatkotutkimusta. Uusiin aiheisiin liittyvät myös median ja virtuaalisten luontokokemusten merkitys lasten ja nuorten luontosuhteelle ja hyvinvoinnille.

Lapset osaavat toimia ja kertoa

Laadullisessa tutkimuksessa oli määrällistä enemmän vaihtelua sen suhteen, mikä merkitys luonnolla on lapsille. Tutkimuksissa tehdyissä haastatteluissa lapset nostivat esiin mm. eri aktiviteetit eli mitä luonnossa voi tehdä, kuten leikkiä, kalastaa ja uida. Haastatteluissa tuli esille myös luonnon kanssa koettu yhteys ja palautuminen sen keskellä. Lapset osaavat kertoa, mikä heidät tekee luonnossa onnelliseksi.

”Oleellista on, että lapset osaavat itse aktiivisesti etsiä hyvinvointia luonnosta. Pääteoksenteossa ja suunnitelmissa pitää huomioida, että luontoympäristöt ovat kaikkien saavutettavissa”, Arola sanoo.

Aikuisten velvollisuus on tarjota mahdollisuus lasten toimijuudelle ja aktiiviselle roolille oman

luontosuhteensa rakentamisessa. Se merkitsee osallistamista ja mahdollisuutta vaikuttaa esimerkiksi rakentamisen tai toiminnan suunnitteluvaiheessa.

SYKEN ryhmän tarkoitus on jatkaa tutkimusta ja tarjota materiaalia myös käytännön sovellutuksille.

”SYKE pyrkii tuottamaan yhteiskunnallisesti merkittävää ja myös nopeasti sovellettavaa tutkimusta. Minua kiinnostaa esimerkiksi se, kuinka kaikissa päiväkodeissa voisi joka päivä vahvistaa lasten luontosuhdetta. Tämä arkinen luontoaltistus luo perustan terveydelle ja hyvinvoinnille, mutta toki myös vaikkapa luontokoulutoimintaa tarvitaan. Lisäksi on tärkeä pohtia, miten lapset ja nuoriso pääsevät suunnittelemaan päiväkotiansa ja koulujensa pihoja yhdessä ammattilaisten kanssa. Näin voidaan luoda lasten näköisiä lähiympäristöjä, joissa he viihtyvät ja jotka tukevat heidän hyvinvointiaan”, Paloniemi sanoo.

Kartoituksen ajatuksia tukivat seminaarin muut puheenvuorot, joissa lapset ja nuoret sanoittivat suhdettaan luontoon ja tutkijat ja päättäjät käsitelivät aihetta eri näkökulmista. Esiin nousivat mm. resurssit kuten mahdollisuus luontokerhoihin ja riittävät varusteet luonnossa liikkumiseen.

Yksi tärkeistä ajatuksista oli vuorovaikutteisuus luonnon kanssa.

”Kiinnostavasti nousi esiin luontosuhteen kaksisuuntaisuus, eli myös se, mitä me voimme antaa luonnolle”, Arola sanoo.

”Kun luonto edistää ihmisen terveyttä, pitäisi ihmisen myös edistää luonnon terveyttä”, Aulake täydentää.

LUONTO JA SEN TUOMAT

HYVINVOINTIVAIKUTUKSET ja toisaalta ympäristön tilan herättämä huoli ovat nousseet uudella tavalla esille Itlassa.

Ymmärrystä lasten ja nuorten hyvinvoinnin yhteydestä ekologisteen kestävytyteen ja luontosuhteeseen kerrytettiin lisäksi kestävän kehityksen asiantuntijoiden dialogeissa. Asiantuntijat julkishallinnosta, järjestöistä, säätiöistä ja yrityksistä pohtivat lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemista osana planetaarisen hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistämistä.

”
*On todennäköistä, että hyvinvointialueet
päätyvät ottamaan palveluvalikoimaansa
sellaisia menetelmiä, joiden vaikuttavuudesta
ei ole vahvaa näyttöä.*

TtT Marjo Kurki toimii erikoistutkijana Turun yliopiston Lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksessa Suomen Akatemian INVEST-lippulaivahankkeessa. Hänen tutkimuksensa kohdistuu varhaisen vaiheen mielenterveysinterventioihin ja niiden implementaatioon. Lisäksi Kurki toimii erikoistutkijana Itlassa, jossa hän vastaa Kasvun tuki-menetelmäarvioinnista.

Lasten ja perheiden psykososiaalisten palveluiden vaikuttavuudesta ei pystytä sanomaan juuri mitään

Monien suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluissa käytettävien menetelmien vaikuttavuudesta on laajaa näyttöä. Lasten ja perheiden psykososiaalisista palveluista ei. Jotain täytyisi tehdä. Ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan lisää resursseja vaikuttavuustutkimuksen tekemiseen, kirjoittaa erikoistutkija Marjo Kurki.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden lähtökohtana on, että niiden vaikuttavuudesta täytyy olla laaja näyttö. Muussa tapauksessa kyse on resurssien ja rahan tuhlaamisesta ja palveluita ei ole järkevää järjestää. Monien suomalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden vaikuttavuudesta on laajaa näyttöä. Terveystuho nojaa sairauksien hoidossa ja ehkäisyssä tutkimusnäyttöön perustuviin kansallisiin Käypä hoito -suosituksiin.

Myös lapsille ja perheille suunnattujen psykososiaalisten menetelmien ja psykologisten testien valinnan tulisi pohjautua parhaaseen mahdolliseen näyttöön interventioiden vaikuttavuudesta ja testien luotettavuudesta. Mikä onkaan tosiasiallinen tilanne? Onko vaikuttavuutta riittävästi?

Kansainvälinen tutkimus kertoo heikosta vaikuttavuudesta

Psykososiaalisissa palveluissa käytetään menetelmiä, joilla edistetään mielenterveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäistään ongelmia. Psykologisilla testeillä taas tarkoitetaan kyselyitä tai havainnointia,

joihin on ennalta sovitut tavat tulkita mittaustuloksia. Tällainen on esimerkiksi yleistä ahdistuneisuushäiriötä mittaava GAD-7-lomake.

Jotta tiedettäisiin, että psykososiaalinen menetelmä on vaikuttava, tarvitaan laajaa tutkimusnäyttöä lasten hyvinvoinnissa tapahtuneista myönteisistä muutoksista. Samoin psykologisten testien luotettavuuden tulee perustua laajaan tutkimusnäyttöön.

Monien psykososiaalisten menetelmien ja psykologisten testien vaikuttavuudesta tiedetään Suomessa varsin vähän. Toki pyrkimys on parempaan esimerkiksi tarjoamalla koulutuksia vaikuttavien menetelmien käyttöönottoon. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö avasi lokakuussa 2021 valtionavustushaun, joka kohdistuu lasten ja nuorten psykososiaalisten palveluiden arviointiin.

Ministeriön tarjoaman rahoituksen avulla on tarkoitus tukea hyvinvointialueiden kehittämistyötä. Hyvinvointialueiden kun tulisi pystyä tarjoamaan nimenomaan vaikuttavia palveluita. On epävarmaa, onko tähän riittävästi tietoa ja taitoa.

On todennäköistä, että hyvinvointialueet pääty-

Vain kolmella prosentilla psykososiaalisista interventioista ja reilulla kymmenellä prosentilla psykologisista testeistä oli vahva vaikuttavuusnäyttö.

vät ottamaan palveluvalikoimaansa sellaisia menetelmiä, joiden vaikuttavuudesta ei ole vahvaa näyttöä. Edes yksi sosiaali- ja terveysministeriön rahoitushakukierros ja sen tuottamat tulokset eivät muuta kokonaiskuvaa, vaan tarvitaan pitkäjänteistä työtä ja tutkimustiedon ymmärrystä päätöksenteossa.

Vähäinenkin tutkimus kertoo suurista ongelmista vaikuttavuudessa. Tämä konkretisoitui laatimassamme systemaattisessa katsauksessa. Katsauksen kohteena oli kaikissa Pohjoismaissa, myös Suomessa, käytössä olevien, alle 2-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen suunnattujen psykososiaalisten interventioiden ja psykologisten testien vaikuttavuus. Katsauksen tulokset ovat puhuttelevia.

Vain kolmella prosentilla psykososiaalisista interventioista ja reilulla kymmenellä prosentilla psykologisista testeistä oli vahva vaikuttavuusnäyttö. Suomessa tällainen vahvan vaikuttavuusnäytön testi on esimerkiksi äitiysneuvolassa käytössä oleva EPDS-lomake (Edinburgh Postnatal Depression Scale), joka on kehitetty äidin synnytyksen jälkeisen masennuksen tunnistamiseen.

Yli puolesta psykososiaalisista interventioista ei löytynyt lainkaan pohjoismaista tai kansainvälistä vaikuttavuusnäyttöä. Ei siis kumpakaan – vahvaa tai hyvää näyttöä.

Psykologisista testeistä sentään kolmella neljänneksellä oli vähintään hyvä näyttö vaikuttavuudesta. Ongelma on siis ennen kaikkea psykososiaalisissa interventioissa ei niinkään psykologisten testien vaikuttavuudessa.

Vaikuttavuuden tutkiminen vaatii paljon aikaa

Vahva tutkimusnäyttö tarkoittaa, että useiden menetelmällisesti tasokkaiden vaikuttavuustutkimusten tulokset ovat samansuuntaisia. Kyse on kumuloituvuudesta eli tutkimustiedon kasautumi-

sesta. Nyt kumuloituvuus on Suomessa vähäistä lasten psykososiaalisten palveluiden osalta. Osin kyse on riittämättömistä tutkimusresursseista.

Tyypillisesti vaikuttavuustutkimukset perustuvat syy-seuraussuhteen analysointiin. Satunnaistettu vertailukoe on tehokkain tapa annetun menetelmän ja vaikutuksen välisen syy-seuraussuhteen selvittämiseksi. Kokeessa joukko tutkittavia jakautuu satunnaisesti saamaan yhtä useista eri hoitomuodoista tai menetelmistä.

Syy-seuraussuhteiden tutkiminen vaatii paljon aikaa. Vaikuttavuuden tutkiminen ei onnistu ilman usean vuoden seuranta-aineistoja. Juuri siksi vaikuttavuustutkimukset vaativat aivan erityisiä resursseja ja rahoitettujen tutkimushankkeiden tulee olla riittävän pitkiä. Nyt näin ei ole ainakaan psykososiaalisten palveluiden vaikuttavuustutkimuksen osalta.

Seurauksena Suomessakin tarjotaan lapsille ja perheille suunnattuja psykososiaalisia palveluita, joiden vaikuttavuudesta tiedetään aivan liian vähän. Se on resurssien tuhlaamista.

Tämä artikkeli on julkaistu Creative Commons CC BY-ND 4.0 -lisenssillä. Alkuperäinen julkaisu sivulla MustRead Akatemia, www.mustread.fi/artikkelit/suomalaisten-lasten-ja-perheiden-psykososiaalisten-palveluiden-vaikuttavuudesta-ei-pystyta-sanomaan-juuri-mitaan/

Pohja elinikäiselle hyvinvoinnille ja mielenterveydelle luodaan 1 000 ensimmäisen päivän aikana

The First 1 000 days in the Nordic Countries eli Tuhat ensimmäistä päivää Pohjoismaissa – hankkeessa selvitetään, kuinka mielenterveyttä edistetään raskauden aikaisessa terveydenhuollossa, tuetaan turvallisen kiintymissuhteen muodostamista vauva- ja pikkulapsi-ikäisten terveydenhuollossa, määritellään riskitekijöitä ja tuetaan henkistä hyvinvointia päivähoitossa ja esikoulussa. Itä koordinoi Suomessa yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa pohjoismaisen hankkeen Suomen osiota.

Vuonna 2021 julkaistiin katsaus psykososiaalisten interventioiden ja psykologisten testien vai-

kuttavuudesta: Psychosocial Interventions and Psychological Tests: A Review of the Evidence.

Katsauksen tavoitteena oli tuottaa arviointitietoa Pohjoismaissa käytössä olevista psykososiaalisista interventioista ja psykologisista testeistä, jotka on kohdennettu sikiöaikaan tai lapsen kahteen ensimmäiseen ikävuoteen. Katsauksesta kävi ilmi, että ”suomalaisten lasten ja perheiden psykososiaalisten palveluiden vaikuttavuudesta ei pystytä sanomaan juuri mitään”. Siksi on tärkeää, että Pohjoismaissa tehostetaan tutkimustoimia, joiden näyttöpohjalla voidaan tukea pohjoismaisten lasten ja perheiden hyvinvointia, kuten erikoistutkija Marjo Kurki kirjoitti MustRead Akatemiassa julkaistussa kirjoituksessa joulukuussa.

Vuoden 2022 aikana julkaistaan hankkeen politiikkasuositukset omana raporttinaan – The First 1 000 Days in the Nordic Countries: Policy recommendations.

Näyttöön perustuvat menetelmät sote-johdon ja päättäjien työn tueksi

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistetään tulevana vuosina vahvistamalla näyttöön perustuvien menetelmien käyttöä ammattilaisten työssä.

Tammikuussa 2021 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Itla järjestivät Laatu ja vaikuttavuutta lasten ja nuorten palveluihin -seminaarin, joka käynnisti neljän koulutustilaisuuden sarjan.

Seminaari suunnattiin erityisesti meneillään olevien reformien, kuten Kansallisen mielenterveysstrategian ja LAPE-ohjelman toimeenpanon tueksi.

Koulutussarjan avulla pyrittiin varmistamaan menetelmien käyttöönottoa ja juurruttamista vahvistamalla esimerkiksi johtajien ja hanketoimijoiden osaamista näyttöön perustuvasta toiminnasta. Sosiaali- ja terveystalouksissa näyttöön perustuvien menetelmien käyttö tukee johtamista, resurssien tehokasta ja vaikuttavaa käyttöä sekä edistää henkilöstön työssä jaksamista.

Koulutussarja tarjosi tietoa menetelmien kartoitus- ja valmisteluvaiheesta, käyttöönotosta, juur-

ruttamisesta ja jatkuvuuden varmistamisesta. Tilaisuuksia suunnitellaan jatkettavaksi yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Kohderyhmänä on erityisesti uusien hyvinvointialueiden johto. Seuraavat tilaisuudet ovat alustavasti valmistella vuodelle 2023, koska vuoden 2022 aikana hyvinvointialueilla vasta järjestäydytään.

Myös seuraava Helsingin yliopiston kanssa yhteistyössä järjestettävä sosiaali- ja terveysjohtamisen maisteriohjelman kurssi Vaikuttavat menetelmät ja toimintamallit tutkimusperustaisessa päätöksenteossa on suunnitteilla vuodelle 2023. Koulutuksen kohderyhmänä ovat tulevat sote-ammattilaiset.

Vuonna 2022 Itlassa päivitetään molempien koulutuskokonaisuuksien pohjana käytettävät materiaalit, eli Kasvun tuen arviointi- ja implementikäsikirjat.

Kasvun tuki -aikakauslehti laajentaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia koskevaa tietopohjaa

Idea Itlan omasta lehdestä syntyi joulukuussa 2019 keskellä kaamosaikaa maailman pohjoisimmassa yliopistossa Tromssassa. Siellä Itlan yhteistyökumppanit ovat jo vuosia julkaisseet Ungsinn-verkkolehdestä lapsille ja nuorille suunnattujen psykososiaalisten menetelmien arvioinnit systemaattisina, vertaisarvioituina katsauksina. Kyseisestä reissusta jäi muistoksi twiitti:

Voisiko meillä olla #Kasvuntuki online journal varhaisen vaiheen psykososiaalisista interventioista? Tätä tavoitetta edistämässä @MarjoKurki @UiTromso #Ungsinn

Vastaus twiitin kysymykseen on toukokuussa 2021 ensimmäistä kertaa ilmestynyt Kasvun tuki -aikakauslehti. Tiedejulkaisu on perustettu laajentamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia koskevaa tietopohjaa. Se on tarkoitettu päätöksentekijöille, ammattilaisille, tulevaisuuden ammattilaisille ja monitieteiselle tutkijakentälle. Tavoitteena on nopeuttaa tiedon kulkua ja näin edistää tutkimusperustaista päätöksentekoa sekä ammattilaisten näyttöön perustuvaa toimintaa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa Suomessa. Lehti pyrkii lisäksi tukemaan tieteenalojen ja toimijoiden välistä keskustelua hyvinvointitiedon ja lapsipolitiikan saralla.

Kasvun tuen tieteellisen toimituksen juuret ulottuvat vuoteen 2014, jolloin menetelmäarviointityötä alettiin kehittää. Tämä työ on ollut ainutlaatuista Suomessa. Arvioituja psykososiaalisia menetelmiä on kasvuntuki.fi-tietolähteessä jo 31. Syksystä 2021 alkaen olemme julkaisseet menetelmäarvioinnit ja -päivitykset systemaattisina katsauksina Kasvun tuki -aikakauslehdessä. Arviointia on kehitetty tar-

kemmaksi ja siinä huomioidaan myös implementointiin liittyvät tekijät. Systemaattisten katsausten laatimiseen koulutamme yliopistoyhteistyönä kirjoittaja- ja arvioitsijapoolin. Kasvuntuki.fi-sivustoa ylläpidetään lehden rinnalla yleistajuisempaa tietolähteenä.

Lehden kolmihenkinen toimitus on tiivis ja innostunut ryhmä, jossa on paljon erilaista osaamista. Lisäksi toimitustyötä tukee asiantuntijoista koostuva toimituskunta. Lehti ilmestyy kaksi kertaa vuodessa, syksyllä ja keväällä kasvuntuki.fi-sivustolla ja on vapaasti kaikkien saatavilla.

TASE

	31.12.2021	31.12.2020
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	16 155,82	21 541,10
Sijoitukset		
Muut osakkeet ja osuudet	53 174 500,63	51 189 088,41
Pysyvät vastaavat yhteensä	53 190 656,45	51 210 629,51
Vaihtuvat Vastaavat		
Saamiset		
Pitkäaikaiset		
Muut saamiset	11 502,00	11 502,00
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	105 564,67	1 677,47
Muut saamiset	6 224,66	317,31
Siirtosaamiset	577 963,19	199 888,79
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	689 752,52	201 883,57
Saamiset yhteensä	701 254,52	213 385,57
Rahat ja pankkisaamiset	6 008 472,61	5 124 276,87
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	6 709 727,13	5 337 662,44
VASTAAVAA YHTEENSÄ	59 900 383,58	56 548 291,95
VASTATTAVAA		
Oma pääoma		
Peruspääoma	50 456,38	50 456,38
Suomen valtiolta saatu lahjoitusrahasto	49 999 949,00	49 999 949,00
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	6 285 505,46	7 149 045,46
Tilikauden tulos	3 074 840,35	-863 540,00
Oma pääoma yhteensä	59 410 751,19	56 335 910,84
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	121 180,72	0,00
Ostovelat	219 368,53	85 189,97
Muut velat	38 808,26	27 940,13
Siirtovelat	110 274,88	99 251,01
Vieras pääoma yhteensä	489 632,39	212 381,11
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	59 900 383,58	56 548 291,95

TULOSLASKELMA

	1.1. – 31.12.2021	1.1. – 31.12.2020
VARSINAINEN TOIMINTA		
Lapsipolitiikan tieto		
Tuotot	26 375,77	50 077,70
Henkilöstökulut	-302 097,91	-274 887,77
Muut kulut	-227 598,68	-241 818,97
Lapsipolitiikan tieto yhteensä	-503 320,82	-466 629,04
Lapsipolitiikan johtamisosaaminen		
Henkilöstökulut	-164 616,61	-132 081,63
Muut kulut	-50 954,97	-89 141,56
Lapsipolitiikan johtamisosaaminen yhteensä	-215 571,58	-221 223,19
Lapsipolitiikan innovaatiotoiminta		
Tuotot	56 663,00	0,00
Henkilöstökulut	-217 247,65	-161 863,70
Muut kulut	-511 916,87	-392 338,94
Lapsipolitiikan innovaatiotoiminta yhteensä	-672 501,52	-554 202,64
Lapsiköyhyysohjelma		
Henkilöstökulut	-15 595,52	0,00
Muut kulut	-28 960,24	0,00
Lapsiköyhyysohjelma yhteensä	-44 555,76	0,00
Viestintä ja vaikuttaminen		
Tuotot	4 105,39	8 166,26
Muut kulut	-61 991,11	-62 802,72
Viestintä ja vaikuttaminen yhteensä	-57 885,72	-54 636,46
Apurahat ja avustukset	-170 000,00	-106 880,00
Keskitetyt toiminnat		
Tuotot	96 518,61	45 000,00
Henkilöstökulut	-363 656,75	-384 577,84
Muut kulut	-389 171,30	-323 877,10
Keskitetyt toiminnat yhteensä	-656 309,44	-663 454,94
VARSINAINEN TOIMINTA YHTEENSÄ	-2 320 144,84	-2 067 026,27

	1.1. – 31.12.2021	1.1. – 31.12.2020
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA		
Tuotot		
Arvopapereiden myyntivoitot	4 407 953,56	1 190 444,05
Osinkotuotot	563 680,83	405 034,32
Korkotuotot	69 306,19	67 734,39
Voitto-osuudet	33 688,03	39 131,19
Muut sijoitustuotot	77 719,38	62 887,30
Arvonalentumisten palautukset	543 616,23	100 537,16
Tuotot yhteensä	5 695 964,22	1 865 768,41
Kulut		
Arvopapereiden myyntitappiot	-79 229,13	-327 060,14
Korkokulut	-27 316,82	-23 532,10
Varainhoito	-43 895,55	-37 706,11
Arvonalentumiset	-150 537,53	-273 983,76
Lähdeverot	-0,00	-0,03
Kulut yhteensä	300 979,03	-662 282,14
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA YHTEENSÄ	5 394 985,19	1 203 486,27
 TILIKAUDEN TULOS	 3 074 840,35	 -863 540,00
 TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	 3 074 840,35	 -863 540,00

#LapsuudenRakentajat